Zilā Karoga programma

IEVIEŠANAS KRITĒRIJI UN VADLĪNIJAS

Peldvietu sertifikācijas kategorija

Publikācija sagatavota projekta “Vides izglītības fonda ekosertifikācijas programmu veiktspējas stiprināšana”, kas tiek īstenots ar Latvijas vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu. Par šīs publikācijas saturu pilnībā atbild nodibinājums “Vides izglītības fonds”.

Saturs

6 Priekšvārds

7 Ievads

8 Programmas kritēriju sistēma, sertifikāta iegūšana un kvalitātes kontrole

9 Zilā Karoga sertifikācijas norise

9 Zilā Karoga sezonas norise un kvalitātes kontrole

13 Vides izglītība un informācija

14 1. kritērijs Peldvietā ir izvietota informācija par Zilā Karoga programmu

15 2. kritērijs Pludmales apmeklētājiem un pašvaldības iedzīvotājiem tiek piedāvātas papildu vides izglītības aktivitātes par programmas uzmanības lokā esošajām vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības tēmām

17 3. kritērijs Peldvietas informācijas stendā ir izvietota informācija par peldūdens kvalitāti

18 4. kritērijs Peldvietas informācijas stendā ir izvietota informācija par vietējām ekosistēmām un to aizsardzību, kā arī vides objektiem un, ja attiecināms, tuvējiem kultūrvēsturiskajiem pieminekļiem

19 5. kritērijs Pludmales informācijas stendā ir izvietota peldvietas karte, kurā atzīmēti visi būtiskie infrastruktūras un servisa objekti

21 6. kritērijs Peldvietas informācijas stendā ir izvietots apmeklētāju uzvedības kodekss, kas ietver informāciju par attiecīgajiem likumiem un regulējumu uzvedībai pludmales un piekrastes zonā

22 Ūdens kvalitāte

23 7. kritērijs Peldvieta atbilst visām prasībām attiecībā uz ūdens kvalitātes mērījumu ņemšanas standartiem un mērījumu intervāliem

25 8. kritērijs Peldvietā veiktās ūdens kvalitātes analīzes pilnībā atbilst noteiktajiem standartiem un prasībām

26 9. kritērijs Peldvietu neietekmē neattīrīti notekūdeņi vai jebkāds ar kanalizācijas notekūdeņu novadīšanu saistīts piesārņojums

27	10. kritērijs	Peldvieta atbilst Zilā Karoga programmas prasībām attiecībā uz peldūdens kvalitātes mērījumu veikšanu un rezultātiem mikrobioloģiskajos parametros (E.coli un zarnu enterokoki)
28	11. kritērijs	Peldvieta atbilst Zilā Karoga programmas prasībām attiecībā uzpeldūdens kvalitātes mērījumu veikšanu un rezultātiem fizikāli-ķīmiskajos parametros
29	**Vides pārvalde un apsaimniekošana**	
29	12. kritērijs	Pašvaldībā darbojas pludmales apsaimniekošanas komisija vai darba grupa
31	13. kritērijs	Vietējā pašvaldība un pludmales apsaimniekotājs nodrošina peldvietas izvietojuma un tajā īstenoto aktivitāšu norises atbilstību visiem saistošajiem nacionālā un vietējā līmeņa normatīvajiem aktiem
32	14. kritērijs	Ir nodrošināta atbilstoša dabas jutīgo un aizsargājamo teritoriju, un ekosistēmu apsaimniekošana, novēršot tūrisma negatīvās vides ietekmes
33	15. kritērijs	Peldvieta ir tīra, un pašvaldība īsteno preventīvās rīcības jūras un piekrastes piesārņojošo atkritumu (JPA) daudzuma samazināšanai
35	16. kritērijs	Aļģu un citu dabisko veģetācijas izskalojumu novākšana pludmalē notiek tikai, ja tie rada pamatojamu higiēnas un drošības apdraudējumu apmeklētājiem
36	17. kritērijs	Peldvietā pietiekamā skaitā ir izvietotas atkritumu urnas un konteineri, to apsaimniekošanas intensitāte atbilst pludmales noslodzei
37	18. kritērijs	Peldvietā ir pieejami atkritumu dalītās vākšanas konteineri vai urnas
38	19. kritērijs	Pludmales apmeklētājiem ir pieejams pludmales noslodzei atbilstošs tualešu un labierīcību skaits
39	20. kritērijs	Tualešu un labierīcību telpās ir nodrošināta tīrība un regulāra uzkopšana
39	21. kritērijs	Notekūdeņi no tualetēm un labierīcībām netiek nekontrolēti un neattīrīti novadīti apkārtējā vidē
40	22. kritērijs	Peldvietā nav atļauta nesankcionēta nakšņošana ar teltīm, autotransporta pārvietošanās un atkritumu izmešana
41	23. kritērijs	Suņu un citu mājdzīvnieku piekļuve peldvietai, kā arī pārvietošanās tajā ir stingri kontrolēta

42	24. kritērijs	Visām ēkām, peldvietas inventāram un infrastruktūrai ir nodrošināta atbilstoša apsaimniekošana un apkope
43	25. kritērijs	Notiek jutīgo jūras un saldūdens biotopu (piemēram, koraļļu rifi vai jūraszāļu audzes) stāvokļa monitorings
44	26. kritērijs	Pašvaldība popularizē ilgtspējīgu mobilitāti
45	**Drošība un pakalpojumi**	
45	27. kritērijs	Ir ieviesti atbilstoši pasākumi sabiedriskās drošības un kārtības garantēšanai
47	28. kritērijs	Peldvietā ir pieejams pirmās palīdzības sniegšanas aprīkojums
48	29. kritērijs	Pašvaldībā ir spēkā esošs civilās aizsardzības plāns rīcībām ārkārtas situācijās un to novēršanai
49	30. kritērijs	Peldvietā ir dažādas, lietojuma un noslodzes specifikai atbilstošas, funkcionālās zonas, negadījumu un konfliktsituāciju novēršanai
51	31. kritērijs	Peldvieta ir pieejama sabiedrībai, un atpūta peldvietā ir droša
52	32. kritērijs	Peldvietā ir nodrošināta dzeramā ūdens pieejamība
53	33. kritērijs	Vismaz viena Zilā Karoga peldvieta pašvaldībā ir atbilstoši aprīkota pilnvērtīgai piekļuvei cilvēkiem ar kustību traucējumiem un īpašām vajadzībām
54	**Attīstības kritēriji un labā prakse**	
56	**Pielikumi**	
57	Pielikums A	Izņēmuma gadījumi un to izvērtēšana
59	Pielikums B	Zilā Karoga stendā izvietojamās informācijas paraugs
61	Pielikums C	Vides izglītības pasākumu plānošanas un īstenošanas vadlīnijas
64	Pielikums D	Paraugs peldūdens kvalitātes izvietošanai Zilā Karoga peldvietas stendā (paraugs piekrastes ūdeņiem)
65	Pielikums E	Peldvietas atkritumu mērījumu sistēma
68	Pielikums F	Vadlīnijas publisko pasākumu norisei Zilā karoga peldvietās

Priekšvārds

Nu jau vairāk kā divdesmit gadus Zilais Karogs labākajās Latvijas peldvietās ir kļuvis par neatņemamu vasaras sezonas sastāvdaļu. Lai gan globālā līmenī tas visplašāk atpazīstams kā tūrisma balva un kvalitātes zīme, ir prieks, ka Latvijā programma ir sniegusi būtisku ieguldījumu arī piekrastes ilgtspējīgas apsaimniekošanas un sabiedrības līdzdalības veicināšanā.

Protams, Zilā Karoga sertifikācijas saņemšana nav vienkārša, jo apbalvotas tiek tikai tās peldvietas un pašvaldības, kas spēj demonstrēt izcilu sniegumu peldvietas un piekrastes apsaimniekošanā, nodrošināt augsta līmeņa infrastruktūras un servisa līmeni, kā arī pievērš nopietnu uzmanību sabiedrības informēšanai un izglītošanai par vides jautājumiem. Turklāt kritēriji arī globālā līmenī tiek pastāvīgi uzlaboti un pastiprināti, ņemot vērā arī vides jautājumu pieaugošo prioritāti un globālos izaicinājumus gan vides aizsardzībā, gan tūrisma vides ietekmju mazināšanā.

Cerams, ka šīs vadlīnijas palīdzēs Zilā Karoga programmas ieviešanā vietējā līmenī un palielinās arī izpratni par programmas saturu, mērķiem un nozīmi, gan atvieglojot programmas ieviešanu un sertifikācijas statusa saglabāšanu turpmākajos gados jau iesaistītajās pašvaldībās, gan arī iedrošinot jaunu kandidātu līdzdalību programmas aktivitātēs.

Jānis Ulme
Zilā Karoga programmas
Nacionālais operators

Ievads

Zilā Karoga programma ir viena no starptautiskās sabiedriskās organizācijas *FEE International* (Vides izglītības fonds) īstenotajām globāli pazīstamajām iniciatīvām. Programmas pirmsākumi meklējami jau 1985. gadā, kad tās īstenošanu aizsāka Francijā. Kopš 1987. gada programmas darbība ir paplašinājusies, tajā iesaistoties virknei Eiropas valstu. Latvija programmā iesaistījās 1998. gadā un var lepoties ar vadošo lomu Baltijas valstu starpā pēc sertifikāciju skaita. 2001. gadā, *FEE International* iesaistoties Dienvidāfrikas Republikai, programma uzsāka darbību globālā līmenī. Šobrīd programmā ir iesaistījušās jau 50 pasaules valstis, un tā ir kļuvusi par globālā līmenī atpazīstamāko vides balvu tūrisma sektorā. Zilā Karoga programmā balvas sertifikāts šobrīd tiek piešķirts peldvietām, jahtu ostām un tūrisma kuģu operatoriem. Populārākā un senākā no šīm apakšprogrammām ir tieši peldvietu sertifikācijas programma.

Zilā Karoga mērķis ir ilgtspējīgas attīstības veicināšana, koncentrējoties uz piekrastes un ūdens ekosistēmu veselību un dzīvotspēju, kā arī negatīvo tūrisma ietekmju samazināšanu un novēršanu. Tā izvirza stingrus kritērijus četrās kategorijās – ūdens kvalitāte, vides pārvalde, vides izglītība, kā arī drošība –, iedrošinot pašvaldības un apsaimniekotājus sasniegt atbilstību visaugstākajiem standartiem un sekmējot sadarbību viesmīlības un vides aizsardzības institūciju un organizāciju starpā gan vietējā, gan nacionālā un starptautiskā līmenī.

Šīs vadlīnijas ir sagatavotas ar mērķi sniegt atbalstu programmas ieviešanai vietējā līmenī un palīdzēt veidot vienotu izpratni par programmas kritēriju prasībām, sniedzot detalizētu informāciju par Zilā Karoga iegūšanu, kvalitātes kontroli, kā arī prasībām un ieviešanas niansēm attiecībā uz katru konkrēto kritēriju grupu un atsevišķiem kritērijiem.

Programmas kritēriju sistēma, sertifikāta iegūšana un kvalitātes kontrole

Programmas kritēriji ir sadalīti divās grupās: obligātajos un vadlīniju kritērijos. Peldvietu sertifikācijas programmā lielākā daļa kritēriju ir obligātie – tas nozīmē, ka sertifikāta saņemšanas priekšnosacījums ir šo kritēriju ieviešana praksē. Savukārt, vadlīniju kritēriju ieviešana tiek uzskatīta par priekšrocību un labo praksi, bet tā nav obligāta īstermiņā.

Jāatzīmē, ka kopējie starptautiskie kritēriji ir uzskatāmi par vienojošo, bet ne augstāko standartu. Katrā *FEE International* dalībvalstī organizāciju pārstāvošais nacionālais operators, ņemot vērā nacionālo likumdošanu vai vietējo situāciju un vides izaicinājumus, kas prasa steidzīgu rīcību, ir tiesīgs noteikt stingrākas prasības kritēriju ieviešanā, kamēr tās nav pretrunā ar Zilā Karoga kopējo skatījumu un citiem kritērijiem vai organizācijas vērtībām. Papildkritēriju noteikšana norisinās atbilstoši Zilā Karoga institūciju noteiktām procedūrām, informējot par šīm izmaiņām Nacionālo žūriju un programmas Starptautisko sekretariātu. Par kritēriju izmaiņām pirms sezonas sertifikācijas pieteikšanās cikla ir jābūt informētiem arī attiecīgajiem sertifikācijas kandidātiem.

Kritēriju un vadlīniju dokuments ir noderīgs atbalsta instruments visām pašvaldībām un piekrastes apsaimniekotājiem, kas gatavojas kandidēt Zilā Karoga sa-

ņemšanai vai ir iesaistīti programmas īstenošanā vietējā līmenī neatkarīgi no tā, vai gatavošanās sertifikācijai norisinās pirmo reizi vai ir jau uzkrāta pieredze. Zilā karoga vadlīnijas ir izmantojamas arī sertifikācijas izvērtēšanā iesaistītajām institūcijām un organizācijām.

Zilā Karoga sertifikācijas norise

Zilais Karogs tiek piešķirts katru gadu, un sertifikācija ir spēkā uz vienu sezonu. Sertifikācijas procesa pamatā ir noteiktajos termiņos iesniegta kandidāta (peldvietu sertifikācijas kategorijā kā pieteicējs var būt tikai atbilstošā pašvaldība, arī ja pludmales apsaimniekošanu veic privātais apsaimniekotājs) pieteikuma anketa. Pieteikšanās anketas, balstoties aktuālajās izmaiņās kritērijos un ieviešanas procedūrās, starpsezonā sagatavo nacionālā koordinācija un kopā ar nākamās sezonas kalendāro plānu un tās izsūta potenciālajiem kandidātiem.

Kandidātu atbilstība programmas kritērijiem tiek vērtēta divos līmeņos – nacionālajā un starptautiskajā žūrijā. Latvijā Zilā Karoga Nacionālās žūrijas funkcijas izpilda Peldvietu un jahtu ostu atbilstības novērtējuma komisija, kas darbojas uz Ministru kabineta rīkojuma pamata (MK rīkojums Nr. 442, no 2019. gada 18. septembra). Komisijā ir iekļautas institūcijas, organizācijas un eksperti, kuru kompetences sfērā ir vides aizsardzības un piekrastes apsaimniekošanas un pārvaldības jautājumi. Komisijas sastāvā ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Veselības ministrijas, Satiksmes ministrijas, Iekšlietu ministrijas un Ekonomikas ministrijas virzītie pārstāvji, kā arī Latvijas Pašvaldību savienības, Daugavpils Universitātes aģentūras "Latvijas Hidroekoloģijas institūts", Latvijas Pludmales glābēju asociācijas, Latvijas Zēģelētāju savienības un Vides izglītības fonda speciālisti un eksperti. Starptautiskajā žūrijā ir pārstāvēts *FEE International*, ANO (Apvienoto Nāciju Organizācija) Vides programma, UNESCO (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*), Eiropas Vides aģentūra, ICOMIA (*International Council of Marine Industry Associations*), kā arī starptautiski atzīti eksperti un organizācijas peldētāju drošības, vides pieejamības un citās aktuālās tēmās, kas skar Zilā Karoga sertifikācijas jautājumus.

Zilā Karoga sezonas norise un kvalitātes kontrole

Zilā Karoga sezonu var atklāt brīdī, kad sākas oficiālā peldsezona Latvijas peldvietās. Sezonas laikā pludmalē ir jābūt paceltam Zilajam Karogam – kopējai atpazīstamības zīmei visas sertificētajās peldvietās pasaulē. Karoga atrašanās mastā pilda divējādu funkciju – tā ne tikai apstiprina līdzdalību programmā, bet arī simbolizē atbildību par atbilstību programmas noteiktajiem kritērijiem, standartiem un pra-

sībām. Karogs var plīvot mastā visu sezonas laiku (ja nenotiek kāda ārkārtas situācija vai kvalitātes kontrolē netiek konstatēta neatbilstība kritērijiem), bet, ņemot vērā dažādu valstu pludmales kultūras un drošības apsvērumus, pašvaldības var izvēlēties karogu nolaist situācijās, kad tiek pārtraukta glābšanas dienesta vai infrastruktūras objektu (piemēram, labierīcību) darbība. Pludmales informācijas stendā ir jābūt skaidrai un atpazīstamai informācijai par dienestu un infrastruktūras objektu darba laikiem.

Sezonas laikā visās Zilā Karoga peldvietās norisinās arī kvalitātes kontrole no nacionālā vai starptautiskā operatora puses, vai citām deleģētām institūcijām (Nacionālo žūriju pārstāvji un starptautiskā sekretariāta nozīmēti eksperti). Kvalitātes kontroles vizītes – gan starptautiskās, gan nacionālās – var norisināties gan izziņotā veidā (iepriekš paziņojot un veicot kontroles vizīti kopā ar sertificētās vietas apsaimniekotāju), gan neizziņoti (paziņojot par to norisi, ja konstatētas kādas problēmas vai nepieciešami uzlabojumi un precizējumi).

Ja kontroles vizīšu laikā tiek konstatētas pludmales situācijas neatbilstības Zilā Karoga kritērijiem, tad sertifikācija, nolaižot karogu, var tikt apturēta uz noteiktu laiku līdz nepilnību novēršanai. Būtisku pārkāpumu gadījumā Zilā Karoga sertifikācija var tikt apturēta arī uz visu turpmāko sezonu. Ir trīs līmeņi neatbilstību konstatējumā, kas nosaka arī procedūras turpmākai rīcībai un sertifikācijas statusam.

1. Kā **neliela neatbilstība** tiek kvalificētas situācijas, kad konstatēta neatbilstība tikai vienam obligātajam jeb imperatīvajam kritērijam, neradot tiešu apdraudējumu peldvietas apmeklētāju veselībai un drošībai, kā arī apkārtējai videi.

   Ja attiecīgā kritērija neizpilde rada šādu apdraudējumu, tad neatbilstība tiek kvalificēta jau kā **būtiska neatbilstība**, pat ja kvalitātes kontroles rezultātos nav konstatēta neatbilstība vairākos obligātajos kritērijos.

   Ja konstatētā neatbilstība var tikt novērsta uzreiz (piemēram, stenda informācijas aktualitāte u.tml.), tad karogs netiek nolaists un neatbilstība tiek reģistrēta tikai kontroles pārskatā. Ja problēmu nav iespējams atrisināt nekavējoties, karogs tiek nolaists, un pašvaldībai vai apsaimniekotājam 10 dienu laikā ir jānodrošina trūkumu novēršana. Atbilstoša informācija tiek ievietota arī Zilā Karoga datubāzēs.

2. **Būtiska neatbilstība** attiecas uz situācijām, kad pārkāpumi vai neatbilstības tiek konstatētas 2-3 obligāto kritēriju izpildē, bet arī nerada tiešu apdraudējumu peldvietas apmeklētāju veselībai un drošībai, kā arī apkārtējai videi.

Ja attiecīgo kritēriju prasību pārkāpumi rada šādu apdraudējumu, tad neatbilstība tiek kvalificēta jau kā **kritiska neatbilstība**.

Šādu klasificētu pārkāpumu situācijās karogs tiek nolaists un pašvaldībai vai apsaimniekotājam 10 dienu laikā ir jānodrošina trūkumu novēršana. Atbilstoša informācija tiek ievietota arī Zilā Karoga datubāzēs.

3 Kā **kritiska neatbilstība** tiek klasificētas situācijas, kad peldvietā konstatēti pārkāpumi vienā vai vairākos obligātajos kritērijos, radot tiešu apdraudējumu peldvietas apmeklētāju veselībai un drošībai, kā arī apkārtējai videi, vai arī situācijas, kad sertifikācijas pieteikumā norādītā informācija ir bijusi maldinoša attiecībā uz peldvietas situāciju.

Šādās situācijās Zilā Karoga sertifikācija aktuālajai sezonai tiek anulēta, un karogs ir jānolaiž līdz sezonas beigām, izvietojot attiecīgu informāciju peldvietas informācijas stendā un aktualizējot informāciju starptautiskajās un nacionālajās datubāzēs.

Situācijās, kad tiek konstatētas neatbilstības kritērijiem, nacionālā koordinācija informē pašvaldību un/vai pludmales apsaimniekotāju. Ja Zilais Karogs tiek nolaists uz laiku vai atlikušo sezonu, informācija ir jāizvieto arī peldvietas informācijas stendā. Kad konstatētie pārkāpumi būtisku neatbilstību situācijās ir novērsti, pašvaldība sniedz informāciju nacionālajai koordinācijai, un pēc papildu kontroles vizītes vai pietiekamas foto dokumentācijas saņemšanas Zilais Karogs var atkal tikt pacelts mastā, un tiek atjaunota arī informācija Zilā Karoga datubāzēs. Ja nelielas vai būtiskas neatbilstības konstatējuma procedūrās noteiktajā laika periodā – 10 dienās – situācija nav atrisināta, Zilā Karoga sertifikācija anulējas uz atlikušo sezonas laiku. Situācijās, kad pārkāpumi peldvietās tiek konstatēti no starptautiskās kvalitātes kontroles vizīšu veicējiem, nacionālajai Zilā Karoga programmai un koordinācijai jānodrošina informācijas sniegšana 30 dienu laikā.

Ja Zilais Karogs atbilstoši kritēriju prasībām peldvietā tiek nolaists kādas ārkārtas vai avārijas situācijas dēļ, peldvietas apsaimniekotājs un sertifikācijas pieteicējs nekavējoties informē nacionālo koordināciju, lai nacionālajās un starptautiskajās datubāzēs tiktu atjaunota informācija.

Zilā Karoga pieteikumu var iesniegt tā institūcija, kas ir atbildīga par piekrastes apsaimniekošanu – Latvijā tās ir vietējās pašvaldības, jo arī situācijās, kad pludmales apsaimnieko privātie uzņēmumi, virkne kritēriju attiecas uz plašāku visas teritorijas apsaimniekošanu. Par Zilā Karoga peldvietu var kļūt tikai tās peldvietas, kas ir atzītas par oficiālajām peldvietām.

Zilā Karoga peldvietām ir jābūt pieejamām visai sabiedrībai. Tiek stingri rekomendēts, lai pieeja peldvietai būtu bez maksas, tomēr ir pieņemams, ka atsevišķi pludmales pakalpojumi var būt maksas, piemēram, tuvējās autostāvvietas, inventāra noma u.tml. Ja pludmales ieejas maksa pārsniedz 30 ASV dolārus dienā, tā var tikt iesniegta vērtēšanai starptautiskajā žūrijā tikai kā izņēmuma gadījums.

FEE International un nacionālais programmas operators ir tiesīgi anulēt Zilā Karoga sertifikāciju, ja vietējā pašvaldība vai pludmales apsaimniekotājs ir pārkāpis starptautisko vai nacionālo vides aizsardzības likumdošanu, vai ir rīkojies pretrunā ar programmas vērtībām un mērķiem.

Vides izglītība un informācija

Ņemot vērā programmas un organizācijas mērķus, vides izglītības un informācijas kritēriju sadaļas kritēriji ir būtiska daļa no sertifikācijas kandidātu izvērtēšanas. Katram pieteicējam ir jānodrošina vismaz piecu ar programmas darbību saistītu vides iniciatīvu un aktivitāšu īstenošana. Ja viens pieteicējs sertifikācijai piesaka vairākas peldvietas, tiek sagaidīts arī plašāks iniciatīvu klāsts. Ir rekomendēts vairumu no aktivitātēm īstenot Zilā Karoga sezonas ietvaros, tomēr aktivitātes, kas saistītas ar piekrastes un jūras vides tēmām atsevišķām auditorijām (piemēram, skolām), ir īstenojamas visu kalendāro gadu.

Tāpat būtiska vides informācijas kritēriju sadaļa ir komunikācijas ar pludmales apmeklētājiem aspekti. Katrā peldvietā jābūt uzstādītam vismaz vienam Zilā Karoga informācijas stendam, kas ietver visu kritērijos prasīto informāciju. Garākās peldvietās un peldvietās ar augstu noslodzi tiek rekomendēts uzstādīt vairākus informācijas stendus (intervālā ne vairāk kā 500 metri vai pie visbiežāk izmantotajām pludmales ieejām). Stendu dizaina un satura veidošanā jāņem vērā arī citas nacionālās prasības, kas attiecas uz peldvietās izvietojamo informāciju, kā arī stendu izvietošanas drošības un citiem aspektiem. Būtiska ir arī skaidra papildu komunikācija ar peldvietas apmeklētājiem, izmantojot norādes, piktogrammas un citu vizuālo informāciju.

1. *kritērijs*

Peldvietā ir izvietota informācija par Zilā Karoga programmu.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Informācijai par Zilā Karoga programmu jābūt izvietotai pludmales informācijas stendā, izmantojot atbilstošu vizuālo informāciju, tai skaitā logotipu un zīmolu, kas sagatavots atbilstoši *FEE International* vizuālās komunikācijas prasībām, kas sertifikāta kandidātiem tiek izplatīti kopā ar programmas vispārīgo informāciju un pieteikuma formām. Izvietotajai informācijai jāiekļauj arī īss Zilā Karoga četru kritēriju kategoriju būtības apraksts, kā arī cita būtiska informācija peldvietas apmeklētājiem.

Informācijas izvietošana ir apsverama arī citās vietās, atkarībā no apmeklētāju plūsmas analīzes – pie galvenajām ieejām, glābšanas dienesta ēkām vai citiem peldvietas infrastruktūras punktiem, kā arī pie tuvējās autostāvvietas un pašvaldības tūrisma informācijas centros.

Informācijā jāiekļauj arī vietējās, nacionālās un starptautiskās Zilā Karoga koordinācijas kontaktinformācija. Peldvietās ar augstu tūrisma noslodzi ir rekomendēta informācijas izvietošana atbilstošās svešvalodās, kā arī papildu informācijas izvietošana par Zaļās Atslēgas programmu, tās starptautiskajiem kontaktiem (*www.greenkey.global*) un tuvējām sertificētajām Zaļās Atslēgas tūrisma mītnēm.

Ja kādu ārēju apstākļu, kvalitātes kontroles secinājumu vai ārkārtas situācijas dēļ Zilais Karogs uz laiku ir nolaists, informācijas stendā ir jāizvieto paskaidrojoša informācija.

→ **PIELIKUMĀ B** Zilā Karoga stendā izvietojamās informācijas paraugs.

2. *kritērijs*

Peldvietas apmeklētājiem un pašvaldības iedzīvotājiem tiek piedāvātas papildu vides izglītības aktivitātes par programmas uzmanības lokā esošajām vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības tēmām.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Vides izglītības aktivitāšu nepieciešamības pamatojums ir veicināt programmas mērķu sasniegšanu:

- paaugstinot vides informētības un apziņas līmeni gan piekrastes apmeklētājiem (tai skaitā arī tūristiem no citām vietām), gan vietējai sabiedrībai;
- sniedzot apmācības par vides apsaimniekošanas un tūrisma pakalpojumu sniegšanas aspektiem saistīto uzņēmumu un institūciju darbiniekiem;
- iedrošinot vietējo interešu grupu un aktīvistu plašāku iesaisti un līdzdalību vides jautājumu aktualizēšanā un risināšanā;
- veicinot izpratni par pasākumiem, kas atbalsta un sekmē ilgtspējīgu piekrastes apsaimniekošanu un negatīvo tūrisma un piekrastes rekreācijas sektora slodžu mazināšanu apkārtējai videi;
- popularizēt *FEE International* dažādo programmu (Ekoskolas, Zaļā Atslēga, Jaunie Vides reportieri, Izzini Mežu) un iniciatīvu sinerģiju ar vietējās sabiedrības aktivitātēm.

Plānoto aktivitāšu cikls nākamajai sezonai ir jāiekļauj jau kārtējā gada pieteikuma dokumentācijā atbilstoši prasītajam formātam un ar aizpildītu nepieciešamo informāciju pietiekamā detalizācijā, sniedzot informāciju par mērķauditoriju, izmaksām un norises laiku. Tāpat kārtējā gada pieteikumam ir jāpievieno arī pilnvērtīgs

pārskats par iepriekšējā gadā īstenoto aktivitāšu norisi (ja iepriekšējā gadā ir saņemta Zilā Karoga sertifikācija).

Kopā sezonas laikā pašvaldībā ir jānorisinās vismaz piecām Zilā Karoga programmas ietvaros iniciētām vides izglītības aktivitātēm. To norisi ieteicams plānot sezonas laikā. Tematikai, saturam un formātam ir jāsniedz pilnvērtīgs ieguldījums vides izglītībā un sabiedrības informēšanā par tādiem jautājumiem kā vides un dabas aizsardzība (ar uzsvaru uz piekrastes un ūdens vidi), plašākas vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības iniciatīvas, kā arī programmas kritēriju ieviešana, ar to saistītas apmācības un informācijas sniegšana sabiedrībai vai noteiktām mērķa grupām. Vismaz daļai pasākumu jābūt tieši saistītiem ar piekrastes vides tematiku, izvēloties atbilstošu formātu un saturu.

Vides izglītības aktivitāšu plānošana un ieviešana nedrīkst būt tikai formālu prasību izpildīšana Zilā Karoga sertifikācijas saņemšanai. Tām jābūt efektīvām, rezultatīvām, attiecināmām uz aktuālajiem vides jautājumiem vietējā, nacionālā vai starptautiskā līmenī, kā arī izmērāmām sasniegto rezultātu un auditorijas ziņā. Pašvaldībai kopā ar pasākumu īstenotājiem jānodrošina arī ikgadēja aktivitāšu cikla rezultātu izvērtēšana un to ņemšana vērā, plānojot nākamā gada aktivitāšu ciklu.

Aktivitātēm, kas paredzētas plašākas sabiedrības iesaistei vai informēšanai, jābūt attiecīgi un laicīgi izziņotām, sniedzot iespēju ikvienam laicīgi plānot iesaisti izglītības pasākumos. Aktivitāšu sarakstam ar attiecīgo kontaktinformāciju un norises laikiem, kā arī īsu aktivitāšu aprakstu, kā minimums, jābūt izvietotam pludmales informācijas stendā sezonas laikā. Tomēr, ņemot vērā to, ka aktivitātes ne vienmēr norisinās sezonas ietvaros, ar to vien ir par maz, tāpēc tiek rekomendēts plānot arī atbilstošu informācijas izplatīšanu masu informācijas līdzekļos, sociālajos tīklos un citos kanālos.

Zilā Karoga programmas ietvaros notiekošās vides izglītības aktivitātes nedrīkst būt komerciālas – tās ir jāpiedāvā bez papildu maksas (neskaitot izņēmumus par praktiskām izmaksām atsevišķās aktivitātēs, kā, piemēram, ēdināšanas apmaksa u.tml., dienas pasākumos).

Ja Zilā Karoga potenciālā peldvieta atrodas netālu no dabas aizsargājamām teritorijām, tiek rekomendēts vides izglītības aktivitātēs iekļaut pasākumus par šīm teritorijām un to saglabāšanu.

Ja vēlaties uzzināt vairāk par labās prakses piemēriem programmas aktivitāšu cikla īstenošanā, starptautiskajā programmas mājaslapā *www.blueflag.global* lejupielādei ir atrodami piemēri un aktivitāšu idejas no visas pasaules. Latvijā laba sinerģija pasākumu īstenošanā virknē pašvaldību ir izveidojusies ar Ekoskolu programmā iesaistītajām skolām, kā arī ar kampaņas "Mana Jūra" īstenotajām aktivitātēm.

→ **Pielikumā C** lasiet vairāk par Zilā Karoga programmas vides izglītības pasākumu plānošanu un īstenošanu.

3. *kritērijs*

Peldvietas informācijas stendā ir izvietota informācija par peldūdens kvalitāti.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Peldvietas Zilā Karoga programmas informācijas stendā ir jāizvieto aktuālā informācija par peldūdens kvalitāti. Informācijas sagatavošanā tiek rekomendēts ņemt vērā aspektus, kas nodrošina vieglu šīs informācijas pamanīšanu un uztveršanu – ieteicams to atainot tabulas veidā ar viegli uztveramu vizuālo informāciju un simboliem.

Informācijā jāiekļauj skaidrojums par ūdens kvalitātes parametra saistību ar Zilā Karoga obligātajiem kritērijiem, kā arī atsauce uz ūdens kvalitātes mērījumu veikšanas intervālu un nosacījumiem Zilā Karoga saņemšanai un situācijām, kad ūdens kvalitātes dēļ Zilais Karogs var tikt nolaists.

Institūcijai vai personālam, kas pašvaldībā ir atbildīgs par ūdens kvalitātes rezultātu izvietošanu, jaunāko mērījumu rezultāti jāizvieto peldvietas informācijas stendā nekavējoties pēc to saņemšanas no atbilstošās laboratorijas. Pilnai informācijai par peldūdens kvalitāti ir jābūt pieejamai vietējā pašvaldībā vai tās interneta vietnē katram interesentam.

→ **Pielikumā D** paraugs par peldūdens kvalitātes informācijas atspoguļošanu peldvietas stendā.

4. *kritērijs*

Peldvietas informācijas stendā ir izvietota informācija par vietējām ekosistēmām un to aizsardzību, kā arī vides objektiem un, ja attiecināms, tuvējiem kultūrvēsturiskajiem piemineklīem.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Kritērija mērķis ir nodrošināt, lai pludmales un piekrastes apmeklētāji ir informēti un izglītoti par apkārtējām vides vērtībām (vietējām ekosistēmām, dabas aizsargājamām teritorijām, nozīmīgiem kultūrvēsturiskiem objektiem), iedrošinot arī atbildīgu uzvedību un šo vērtību respektēšanu.

Pamata informācija, kas jāizvieto stendā, ir attiecināma uz piekrastes zonas ekosistēmām, tuvējiem mitrājiem vai citiem vērtīgiem biotopiem, kā arī tuvējām aizsargājamām un jutīgām dabas teritorijām. Informācijā jāiekļauj punkti par uzvedības kodeksu šajās teritorijās un vietās. Ja uz Zilā Karoga informācijas stenda nav izvietojama visa būtiskā informācija, tad līdztekus svarīgākajiem punktiem, jānorāda kontakti un vietas, kur iegūstama papildu informācija (interneta vietņu saites, QR kodi vai informācijas punktu adreses un kontaktinformācija).

Attiecīgā vides informācija ir izvietojama arī citās tūristu augstas noslodzes vietās, dabas teritoriju informācijas stendos vai tūrisma informācijas centros. Informāciju iespējams izplatīt arī tūrisma informācijas materiālos, vietējos laikrakstos vai arī, plānojot tematiskus izdevumus par šiem jautājumiem. Vietās ar augstu ārvalstu tūristu noslodzi sezonas laikā ir ieteicams šādas informācijas un komunikācijas aktivitātes īstenot arī plašāk lietotajās svešvalodās.

Ja tuvumā pludmalei ir identificētas jutīgas jūras dabas teritorijas, informācijas mērķauditorijā ietveramas arī šo teritoriju lietotāju grupas – nirēji, snorkelētāji utt.

5. *kritērijs*

Informācijas stendā ir izvietota peldvietas karte, kurā atzīmēti visi būtiskie infrastruktūras un servisa objekti.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Peldvietas informācijas stendā jāizvieto karte, kurā ir skaidri atzīmētas Zilā Karoga peldvietas un servisa zonas robežas, kā arī svarīgāko infrastruktūras elementu un pakalpojumu punktu atrašanās vietas. Kartei jābūt viegli uztveramai, sagatavotai labā kvalitātē un atbilstošai visām prasībām arī attiecībā uz kartes pamatelementiem, kā, piemēram, orientējuma norādēm un mērogu.

Tiek rekomendēts izmantot piktogrammas infrastruktūras elementu atzīmēšanai. Zilā Karoga programmā atzītās un izmantotās piktogrammas ir pieejamas nacionālajā koordinācijā.

Kartē obligāti atzīmējamie objekti (protams, ja tie atrodas peldvietā vai tās tuvumā) norādīti zemāk, tāpat arī kartē ir jābūt atzīmētai stenda atrašanās vietai (zīme "Jūs esat šeit"):

- glābšanas dienesta atrašanās vieta vai glābšanas un pirmās palīdzības aprīkojums;
- glābšanas dienesta servisa zona (peldvietās, kurās darbojas glābšanas dienests);
- pirmās palīdzības inventāra atrašanās vieta;
- publisko telefonu atrašanās vieta (ja attiecināms);
- labierīcības (tai skaitā atsevišķi atzīmētas labierīcības apmeklētājiem ar kustību traucējumiem un īpašām vajadzībām);
- bezmaksas dzeramā ūdens piekļuves vieta;
- automašīnu un velosipēdu stāvvietas;

- vietas, kurās ir atļauts celt teltis (ja attiecināms);
- šķirojamo atkritumu konteineru atrašanās vietas;
- ūdens kvalitātes mērījumu ņemšanas punkti;
- pludmales pieejas un aprīkotās pieejas punkti apmeklētājiem ar kustību traucējumiem vai īpašām vajadzībām;
- pludmales zonējums (aktīvā zona, atpūtas zona, peldlīdzekļu ielaišanas zona u.c.);
- tuvējā sabiedriskā transporta pieturvietas vai virziena uz tām apzīmējums;
- gājēju takas;
- Zilā Karoga peldvietas robežas;
- citu informācijas stendu atrašanās vietas;
- upju un straumju ietekas;
- lietusūdens noteču vietas;
- tuvējās dabas aizsargājamās teritorijas vai objekti;
- virziens (orientējums Ziemeļi);
- mērogs.

Papildu informācija par atbilstošas kvalitātes Zilā Karoga stendu izveidošanas prasībām un paraugiem šī kritērija ieviešanai ir meklējama arī programmas interneta vietnē *www.blueflag.global*.

6. kritērijs

Peldvietas informācijas stendā ir izvietots apmeklētāju uzvedības kodekss, kas ietver informāciju par attiecīgajiem likumiem un regulējumu uzvedībai pludmales un piekrastes zonā.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Peldvietas informācijas stendā izvietotajā uzvedības kodeksā jāiekļauj informācija par regulējumu aktivitātēm, kas ir aktuālas attiecīgajā peldvietā un piekrastes zonā. Informāciju var izvietot arī citur pie peldvietas galvenajām ieejām un/vai pie aktivitāšu norises vietām (piemēram, informācijas zīme par niršanas aizliegumu u.tml.). Tiek rekomendēta starptautiski atpazīstamu piktogrammu un citas vizuālās informācijas izmantošana.

Uzvedības kodeksā jāiekļauj informācija par pludmales zonējuma nosacījumiem, regulējumu attiecībā uz mājdzīvnieku atrašanos un pārvietošanos peldvietā, transporta pārvietošanos, kā arī smēķēšanas un citu aktivitāšu vietējo regulējumu.

Visai informācijai par nacionālo likumdošanu un vietējo regulējumu peldvietā atļautajām aktivitātēm jābūt pieejamām vietējā pašvaldībā un par pludmales apsaimniekošanu atbildīgajās institūcijās.

Zilā Karoga informācijas stendā jābūt arī skaidrām un pamanāmām norādēm par dzīvības glābšanas inventāru vai glābšanas dienesta darba laikiem, kā arī pirmās palīdzības inventāra pieejamību. Tāpat arī stenda informācijai jāsniedz skaidrojums par peldvietas informatīvo karogu sistēmu, atšifrējot to nozīmi.

Ūdens kvalitāte

Zilais Karogs tiek piešķirts tikai tām peldvietām, kas ilgtermiņa ūdens kvalitātes novērtējumā ir sasniegušas izcilas ūdens kvalitātes novērtējuma kategoriju. Eiropas reģionā tas ir balstīts ES Peldūdens direktīvas (2006/7/EC) noteiktajos standartos, citos pasaules reģionos – atbilstoši reģionālajai likumdošanai vai ANO Pasaules Veselības organizācijas standartos un prasībās.

Ņemot vērā, ka Zilais Karogs ir starptautiska programma, noteiktais kopējais peldūdens kvalitātes standarts ir uzskatāms par globālu minimālo kopsaucēju vienotam ūdens kvalitātes parametru standartam. Ja nacionālā līmenī spēkā ir stingrāki nosacījumi attiecībā uz robežvērtībām vai paraugu ņemšanas prasībām un ūdens kvalitātes mērījumos nosakāmajiem parametriem, vērā jāņem nacionālās likumdošanas prasības, nodrošinot pilnīgu atbilstību tajās izvirzītajiem nosacījumiem un standartiem.

7. *kritērijs*

Peldvieta atbilst visām prasībām attiecībā uz ūdens kvalitātes mērījumu ņemšanas standartiem un mērījumu intervāliem.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Zilā Karoga peldvietā jābūt noteiktai vismaz vienai ūdens kvalitātes mērījumu paraugu ņemšanas vietai. Tai jāatrodas ūdens zonā ar lielāko peldētāju noslodzi. Papildu paraugu ņemšanas vietas nosakāmas zonās ar potenciālu piesārņojuma apdraudējumu – pie ietekām, straumēm, lietusūdens notecēm u.tml.

Peldvietā ir jānodrošina ūdens kvalitātes mikrobioloģisko un fizikāli-ķīmisko parametru analīzes. Ja iekšzemes peldvietā sausuma laikā ūdenstilpe tiek papildināta ar ūdeni no ārējiem resursiem, tam jāatbilst Zilā Karoga ūdens kvalitātes parametriem.

Paraugi jāņem 30 cm dziļumā, izņemot naftas produktu piesārņojuma paraugus, kas tiek ņemti no ūdens virsmas.

Cik bieži jāveic ūdens kvalitātes analīzes?

Ūdens kvalitātes analīžu intervāls sezonas laikā katrai paraugu ņemšanas vietai nedrīkst būt ilgāks par 31 dienu neatkarīgi no sezonas ilguma. Tas attiecas arī uz pirmssezonas un pēcsezonas mērījumu intervāliem. Zilā Karoga sertifikācijai netiek apstiprināti pieteikumi no peldvietām, kurās sezonas laikā ņemts mazāk par piecām ūdens kvalitātes analīzēm. Tas nozīmē, ka minimālais ūdens kvalitātes analīžu skaits sezonā neatkarīgi no sezonas ilguma ir vismaz pieci mērījumi, kuru ņemšanas laiks ir vienmērīgi izkliedēts. Pirmssezonas parauga ņemšanas laiks nedrīkst būt ilgāks par 31 dienu pirms oficiālās Zilā Karoga peldsezonas sākšanās.

Situācijās, kad analīžu rezultāti uzrāda risku par iespējamu piesārņojuma paaugstināšanos, tiek rekomendēts vismaz uz laiku palielināt ūdens kvalitātes mērījumu veikšanas intensitāti, lai sekotu līdzi situācijas attīstībai.

Īstermiņa piesārņojuma vai avārijas situāciju gadījumos jāveic papildu mērījums, apstiprinot, ka problēmsituācijas ir novērstas. Rezultātu aizstāšanas un anulēšanas situācijās jārīkojas likumdošanā noteiktajā kārtībā, sazinoties ar Labklājības ministrijas Veselības inspekciju un attiecīgajām laboratorijām. Ņemot vērā, ka Latvijā dati un informācija par ūdens kvalitātes mērījumiem Zilā Karoga pieteikumu izvērtēšanas procesā tiek iegūti no Veselības ministrijas, kas īsteno ES Peldūdens direktīvā noteikto peldūdens kvalitātes valsts monitoringa programmu, situācijās, kad pašvaldība vai peldvietas apsaimniekotājs nodrošina papildu mērījumu veikšanu, ieteicams laikus pārliecināties par izvēlētās laboratorijas un testēšanas metožu atbilstību oficiāli noteiktajiem standartiem, kā arī par analīžu rezultātu laicīgu nodošanu Veselības inspekcijai, lai šos datus varētu iekļaut oficiālajā datu līnijā un tie būtu derīgi un izmantojumi vērtēšanā.

Naftas noplūžu, avārijas gadījumu, ekstremālu laikapstākļu (vētras, lietavas u.c.) gadījumā, ja tie ir ietekmējuši peldūdens kvalitāti vai rada apdraudējumu peldvietas apmeklētāju veselībai un drošībai, Zilais Karogs uz laiku ir jānolaiž, izvietojot skaidrojumu peldvietas informācijas stendā.

8. *kritērijs*

Peldvietā veiktās ūdens kvalitātes analīzes pilnībā atbilst noteiktajiem standartiem un prasībām.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Paraugu ņemšana jāveic atbilstoši apmācītam, oficiāli atzītam un neatkarīgam personālam. Ūdens kvalitātes paraugu apstrādei jānotiek nacionālā vai starptautiskā līmenī akreditētā laboratorijā mikrobioloģisko un fizikāli-ķīmisko ūdens kvalitātes analīžu veikšanai. Attiecīgi akreditētai jābūt arī testēšanas metodei un datu apstrādei.

Ja kāds no šiem nosacījumiem (neatkarība, atbilstoša akreditācija) nav izpildīts, Zilā Karoga pieteikumu izskatīšanai var virzīt tikai izņēmuma statusā, sniedzot attiecīgu pamatojumu.

Lai nodrošinātu atbilstošu un pieaugošu ūdens kvalitātes informācijas datu salīdzināmību, kā arī uzticamu programmas viena no būtiskāko kritēriju ieviešanu, *FEE International* par atzīstamām metodēm uzskata Eiropas līmenī (CEN) vai starptautiski (ISO) standartizētas metodes un parametrus.

Peldūdens kvalitātes mērījumu rezultātiem maksimāli operatīvi jātiek izvietotiem peldvietas informācijas stendā uzskatāmā un saprotamā veidā (atbilstoši 3. kritērijā noteiktajām prasībām), kā arī jābūt pieejamiem nacionālajā koordinācijā.

Ūdens kvalitātes monitoringa kalendāram jābūt izstrādātam pirms sezonas, un ir stingri ieteicams to iesniegt kā pavaddokumentāciju sertifikācijas pieteikumam vai arī nosūtīt nacionālajai koordinācijai atsevišķi, ja uz sertifikācijas pieteikuma iesniegšanas brīdi atbildīgās institūcijas vai laboratorijas nacionālā vai reģionālā mērogā vēl nav publiskojušas tekošās sezonas monitoringa kalendārus. Vērtējot ūdens kvalitātes datus, tiek vērtētas arī iespējamās nobīdes no monitoringa kalendāra – tās nedrīkst būt ilgākas par četrām darba dienām. Ja rodas ārkārtēji apstākļi un nobīdes ir lielākas par četrām dienām, tad pieteikums sertifikācijai var tikt iesniegts tikai kā izņēmuma gadījums, attiecīgi vērtējot arī pamatojumus veiktajām izmaiņām.

Vērtējot Zilā Karoga sertifikācijas pieteikumus, vērā tiek ņemti ūdens kvalitātes mērījumu dati no iepriekšējām četrām sezonām. Situācijās, kad sertifikācija

tiek uzsākta jaunā valstī vai tai piesakās nesen darbību uzsākusi peldvieta, un peldūdens kvalitātes mērījumi attiecīgajā vietā iepriekšējās četras sezonas nav veikti, pretendēšanai uz Zilā Karoga sertifikātu ir noteikts 20 ūdens kvalitātes mērījumu rezultātu minimums, kas jāiesniedz neatkarīgi no tā, cik sezonās šie mērījumi ir veikti.

9. *kritērijs*

Peldvietu neietekmē neattīrīti notekūdeņi vai jebkāds ar kanalizācijas notekūdeņu novadīšanu saistīts piesārņojums.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Katrai peldvietai obligāts ir izveidots visaptverošs peldūdens profils, kas iekļauj informāciju par potenciāliem piesārņojuma avotiem, peldvietas fizisko, ģeogrāfisko un hidroloģisko aspektu informāciju, kā arī novērtējumu par aļģu un, sevišķi, zilaļģu veidošanās un izskalojumu potenciālu.

Tiek rekomendēts nodrošināt, lai Zilā Karoga peldvietas tiešā tuvumā neatrastos nekādas rūpniecisko, komunālo vai citas izcelsmes notekūdeņu novades vietas, bet, ja tādas eksistē, pilnīga informācija par tām un to radītajiem piesārņojuma draudiem jāsniedz pieteikumā. Tāpat arī, veicot ūdens kvalitātes analīzes šiem potenciālā piesārņojuma punktiem, papildu uzmanība jāvelta un vietējos rīcības plānos jāiestrādā arī reaģēšanas algoritms ārkārtas situācijām un sabiedrības informēšanas procedūras pārplūžu vai piesārņojuma situācijām.

Komunālo notekūdeņu savākšanai un attīrīšanai pašvaldībā ir jābūt atbilstošai nacionālajai un starptautiskajai likumdošanai un standartiem. Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīs, arī Latvijā, tas nozīmē atbilstības nodrošināšanu ES Komunālo notekūdeņu attīrīšanas Direktīvai (91/271/EC). Ja Direktīvas ieviešanā ir noteikti pārejas periodi, tie tiek atzīti no Zilā Karoga žūriju puses.

Attiecībā uz rūpnieciskas izcelsmes notekūdeņiem uzmanība jāpievērš informācijai par tuvējo ražošanas un industriālo objektu darbības specifiku, apkopojot informāciju par to radītajiem potenciālajiem riskiem un ietekmi uz peldūdens kvalitāti. Vērtēšanas institūcijas var pieprasīt papildu atzinumus no kontrolējošām institūcijām par šo objektu darbības specifiku.

10. kritērijs

Peldvieta atbilst Zilā Karoga programmas prasībām attiecībā uz peldūdens kvalitātes mērījumu veikšanu un rezultātiem mikrobioloģiskajos parametros (E.coli un zarnu enterokoki).

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Obligāti iekļaujamie rādītāji peldūdens kvalitātes mikrobioloģiskajos parametros un Zilā Karoga programmas noteiktās robežvērtības sertifikācijas saņemšanai ir:

Rādītājs	Piekrastes ūdeņu robežvērtības	Iekšzemes ūdeņu robežvērtības
E.coli	250 kvv/100 ml	500 kvv/100 ml
Zarnu enterokoki	100 kvv/100 ml	200 kvv/100 ml

kvv = koloniju veidojošās vienības

Sertifikācijas kandidātu izvērtēšanai atbilstoši ES Peldūdens direktīvas nosacījumiem un Pasaules Veselības organizācijas rekomendācijām Zilā Karoga programmā tiek izmantots 95. percentīles aprēķins. Tas ir jāveic katram rādītājam atsevišķi, nodrošinot ilgtermiņa datu atbilstību izcilas peldūdens kvalitātes robežvērtībai.

Aprēķinam izmantojamās veidlapas ir pieejamas nacionālajā koordinācijā, tāpat arī informāciju par peldūdens kvalitātes situāciju Latvijas virszemes ūdensobjektos ir iespējams atrast atbildīgās nacionālās institūcijas tīmekļa vietnē: *https://www.vi.gov.lv/lv/peldudens*

Latvijā Zilā Karoga sertifikācijas pieteikumu izvērtēšanas procesā Nacionālā žūrija izmanto Veselības inspekcijas apkopoto oficiālo informāciju par peldūdens kvalitāti oficiālajās peldvietās. Tādēļ pieteicējiem nav atsevišķi jāiesniedz percentīļu aprēķina veidlapas, tomēr to izmantošana pašvaldības un apsaimniekotāja darbā var palīdzēt novērst problēmsituācijas un sertifikācijas zaudēšanu vai nesaņemšanu, laicīgi koriģējot monitoringa kalendārus ārkārtas situāciju gadījumā, kad ūdens kvalitāte ir īslaicīgi pasliktinājusies. Tāpat arī pašvaldībām un apsaimniekotājiem,

kas veic papildu peldūdens kvalitātes mērījumus, tiek rekomendēts laicīgi šos rezultātus nosūtīt arī Veselības inspekcijai, lai garantētu šo datu iekļaušanu kopējos datos paralēli valsts monitoringa programmā īstenotajiem mērījumiem. Arī mērījumu rezultātu anulēšana un aizstāšana dabas katastrofu vai ārkārtas situāciju gadījumā norisinās tikai atbilstoši ES Peldūdens direktīvā un nacionālajā regulējumā noteiktām procedūrām.

→ **Pielikumā A** lasiet vairāk par izņēmuma gadījumiem un to izvērtēšanu.

11. *kritērijs*

Peldvieta atbilst Zilā Karoga programmas prasībām attiecībā uz peldūdens kvalitātes mērījumu veikšanu un rezultātiem fizikāli-ķīmiskajos parametros.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Negatīvu ietekmi uz peldūdens kvalitāti var atstāt arī dažādi fizikāli-ķīmiskie rādītāji, piemēram, naftas produkti un peldoši priekšmeti. Tādēļ to konstatēšanai ir jābūt daļai no peldvietā veiktajiem ūdens kvalitātes mērījumiem.

Peldvietas ūdens nedrīkst būt piesārņots ar naftas produktiem, ir jāpārbauda to klātesamība vizuālā un smakas konstatācijā, kā arī jāpārbauda, vai krastā nav naftas produktu izskalojumu. Rīcības plānos ārkārtas situācijām jābūt iekļautiem rīcības algoritmiem gadījumiem, ja konstatēts piekrastes piesārņojums ar naftas produktiem. Peldvietas ūdeni nedrīkst piesārņot peldoši atkritumi – koka vai plastmasas gabali, pudeles un trauki, darva, kā arī citi priekšmeti un atkritumi.

Situācijās, kad tiek konstatētas problēmas, nekavējoties jānodrošina to risināšana. Ja piesārņojuma incidenti atkārtojas vairākas reizes sezonas laikā, Zilais Karogs ir jānolaiž, un Zilā Karoga sertifikācija tiek anulēta līdz sezonas beigām, nākamajā sezonā saglabājot iespējas pieteikt kandidatūru sertifikācijai izņēmuma statusā, ja problēmu iemesli ir apzināti un novērsti.

Monitoringa programmā var ietvert arī citu fizikāli-ķīmisko rādītāju noteikšanu, piemēram, pH līmeni u.tml., bet patlaban tas nav obligāts priekšnosacījums kandidēšanai Zilā Karoga sertifikātam.

Vides pārvalde un apsaimniekošana

12. *kritērijs*

Pašvaldībā darbojas pludmales apsaimniekošanas komisija vai darba grupa.

Vadlīniju kritērijs / visi reģioni

Pludmales apsaimniekošanas komisijas izveide tiek rekomendēta, lai veicinātu starpinstitūciju sadarbību piekrastes apsaimniekošanā un sabiedrības līdzdalības veicināšanu Zilā Karoga programmas īstenošanai. Komisijas pārraudzībā ir nodotami jautājumi, kas saistīti ar vides pārvaldes kvalitāti un infrastruktūras uzlabošanas plānošanu, vietējo dabas un aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanu un prasību izpildi, kā arī vides izglītības pasākumu plānošanu un programmas kvalitātes kontroli sezonā un starpsezonā. Komisiju var izveidot pašvaldība vai pludmales apsaimniekotājs.

Komisijā vēlams iesaistīt visas piekrastes apsaimniekošanā iesaistītās puses vietējā līmenī – sākot ar pašvaldības darbiniekiem un deputātiem, tūrisma nozares pārstāvjiem, peldvietas apsaimniekotājiem un glābšanas dienesta pārstāvjiem, kā arī vietējās vides organizācijas un interešu grupas, par dabas aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanu un pārraudzību atbildīgās institūcijas u.c.

Komisijas darbs ir organizējams ciešā sadarbībā ar darbiniekiem, kas pašvaldībā atbild par Zilā Karoga programmas ieviešanu un pārraudzību, tai pēc iespējas iesaistoties arī plašāku ar piekrastes apsaimniekošanas saistītu jautājumu risināšanā, kā arī veicot sezonas un starpsezonu vietējās kvalitātes kontroles pārbaudes pašvaldības teritorijā esošajās peldvietās. Visbiežāk komisija atbild par visām pašvaldības teritorijā esošajām peldvietām, un nav nepieciešams katrai Zilā Karoga peldvietai organizēt atsevišķas komisijas darbu.

Lai arī šis kritērijs pašreiz ir vadlīniju jeb rekomendējošo kritēriju starpā, Latvijas Zilā Karoga programmas pieredzē šādas starpinstitūciju komisijas izveide viennozīmīgi ir attaisnojusies visās pašvaldībās, kur tā ir izveidota un darbojas pēc būtības.

13. kritērijs

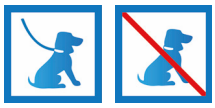

Vietējā pašvaldība un peldvietas apsaimniekotājs nodrošina peldvietas izvietojuma un tajā īstenoto aktivitāšu norises atbilstību visiem saistošajiem nacionālā un vietējā līmeņa normatīvajiem aktiem.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Peldvietas izveidei un darbībai jānotiek atbilstoši visiem normatīvajiem aktiem, kas regulē šādu objektu un ar tiem saistīto aktivitāšu norisi piekrastes zonās – tie var būt pašvaldības vai reģionālie teritoriālie plānojumi, vides aizsardzības normatīvi, specifiskas dabas aizsardzības prasības jutīgās un aizsargājamās dabas teritorijās vai to tuvumā, prasības notekūdeņu attīrīšanai, apsaimniekošanas darbiem, zonējumam, vides pieejamībai u.c. Sertifikācijas pieteikuma iesniedzējam ir jāpārliecinās par šo prasību izpildi, nodrošinot visas dokumentācijas pieejamību izvērtēšanas procesā.

Pludmales infrastruktūras objektu izvietošanai un pārbūvei jānotiek atbilstoši attiecīgajiem plānojumiem un vides aizsardzības prasībām, tai skaitā nepieciešamībai atsevišķu darbu plānošanā ievērot IVN (ietekmes uz vidi novērtējuma) procedūras. Sertifikācijas pieteicējam jānodrošina visas atbilstošās informācijas un dokumentācijas pieejamība par atbilstību šī kritērija prasībām. Tās attiecas ne tikai uz peldvietas oficiālo teritoriju, bet arī uz saistītās infrastruktūras izvietojumu pieguļošajās teritorijās.

Kritērijs ir saistīts un papildus uzsver nepieciešamību pēc normatīvo aktu ievērošanas kontroles arī peldvietā notiekošajās aktivitātēs – attiecībā uz likumdošanas ievērošanu par mājdzīvnieku pārvietošanās, smēķēšanas kontroli un citām regulētām aktivitātēm.

14. kritērijs

Ir nodrošināta atbilstoša dabas jutīgo un aizsargājamo teritoriju un ekosistēmu apsaimniekošana, novēršot tūrisma negatīvās vides ietekmes.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Atsevišķas teritorijas, kas atrodas Zilā Karoga peldvietu zonās vai to tiešā tuvumā, no ekoloģiskā viedokļa var būt sevišķi jutīgas vai ar noteiktu aizsardzības statusu, kas to apsaimniekošanā ir vērā ņemami aspekti. Šādos gadījumos pašvaldībai un pludmales apsaimniekotājam jākonsultējas ar dabas aizsardzības institūciju un organizāciju pārstāvjiem un ekspertiem, izvēloties tādus teritoriju apsaimniekošanas veidus, kas neapdraud ekosistēmu kvalitāti, un nepieciešamības gadījumā jāizveido atsevišķs apsaimniekošanas plāns šīm teritorijām. Zilā Karoga programmas pieteikumā šādās situācijās jāpievieno nepieciešamā informācija par īstenotajām konsultācijām, sabiedrības iesaisti, kā arī izvēlētajām vides aizsardzības metodēm apsaimniekošanas plāna ieviešanā.

Situācijās, kad papildu apmeklētāju noslodze var radīt apdraudējumu jutīgām dabas teritorijām, ir attiecināms izņēmums izglītības kritēriju grupā attiecībā uz peldvietas stendā izvietojamo informāciju. Tāpat arī pašvaldībai ir vērts izvērtēt konkrētās peldvietas sertifikāciju Zilā Karoga programmā, jo pieaugošs piekrastes zonas apmeklētāju skaits var arī pastarpināti apdraudēt dabas teritorijas, ņemot vērā arī prasības pēc infrastruktūras objektiem un pakalpojumiem. Zilā Karoga sertifikāts tiek piešķirts tikai tām peldvietām un to apsaimniekojošajām pašvaldībām, kuras spēj pierādīt vides aspektu vērā ņemšanu apsaimniekošanas praksē.

Ja Zilā Karoga peldvieta atrodas pie dabas aizsargājamās piekrastes vai ūdens teritorijas, nepieciešams nodrošināt regulāras konsultācijas ar attiecīgo vides institūciju, kas veic šo teritoriju apsaimniekošanu un pārraudzību, lai izvērtētu un kopīgi īstenotu efektīvākos pasākumus vides vērtību saglabāšanai.

15. kritērijs

Peldvieta ir tīra, un pašvaldība īsteno preventīvās rīcības jūras un piekrastes piesārņojošo atkritumu (JPA) daudzuma samazināšanai.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Peldvietai un tās pieguļošajām zonām, ieskaitot plašāku pludmales un piekrastes zonu, kā arī pieejas un autostāvvietas, jānodrošina atbilstoša apsaimniekošana, lai tās būtu tīra visās situācijās. Atkritumu uzkrāšanās nav pieļaujama ne tikai estētisku apsvērumu dēļ, bet arī to radītā apdraudējuma apkārtējai videi dēļ.

Peldvietas apsaimniekošanas režīmam un pielietotajām metodēm ir jānotiek saskaņā ar nacionālajām vadlīnijām un likumdošanu attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu. Peldvietas uzkopšanai ir atļauts izmantot gan mehāniskās, gan manuālās metodes – tās izvēloties, jāņem vērā peldvietas un pludmales tipoloģija, kā arī dažu metožu iespējamais apdraudējums atsevišķiem biotopiem. Ja peldvietas tipoloģija pieļauj mehānisku tīrīšanu, tā ir izmantojama, jo palīdz attīrīt smiltis no mazizmēra atkritumiem arī dziļākos slāņos.

Visi pludmales un apkārtējo teritoriju tīrīšanas un uzkopšanas darbi jāveic, ņemot vērā apkārtējās floras un faunas specifiku un aizsardzības prasības. Insekticīdu un ķīmisko līdzekļu izmantošana smilšu attīrīšanas procesā nav pieļaujama. Apsaimniekošanas darbi peldvietās, kas atrodas dabas aizsargājamās teritorijās, jāveic, tos iepriekš saskaņojot ar atbildīgajām institūcijām un dabas aizsardzības ekspertiem.

- - - → Informācija par aļģu izskalojumu apsaimniekošanu sniegta 16. kritērijā.

Lai noteiktu pludmales tīrību, Latvijā tiek izmantotas divas metodoloģijas. Kvalitātes kontroles vizīšu ietvaros tiek izmantota tā saucamā A+ peldvietas atkritumu uzskaites sistēma, kas tiek īstenota visās sertificētajās peldvietās.

Savukārt jūras piekrastes peldvietām, ņemot vērā, ka Zilā Karoga programmas vides mērķos arvien lielāka prioritāte un uzmanība ir piešķirta JPA problemātikai, kā arī cīņai ar plastmasas piesārņojumu, Latvijā Zilā Karoga programma, vērtējot JPA problemātiku jūras piekrastes peldvietās, sadarbojas ar kampaņu "Mana Jūra" un vērā ņem tās ietvaros veikto JPA monitoringu datus. Šie monitoringi tiek

veikti pēc ANO Vides programmas metodoloģijas visā Latvijas jūras piekrastē. Dati ļauj plašāk skatīties ne tikai uz peldvietas situāciju, bet pašvaldības kopējo situāciju un veikumu piekrastes apsaimniekošanā.

Būtisks šī kritērija ieviešanas aspekts, pieaugot uzmanībai, kas pievērsta plastmasas piesārņojuma un JPA jautājumiem, ir ne tikai datu apkopošana par situāciju piekrastes atkritumu noslodzes parametrā, bet arī īstenotās un praktiskās rīcības šo atkritumu rašanās novēršanai. Kā būtiskākās no šīm rīcībām ir minamas vienreiz lietojamā plastmasas iepakojuma un preču aprites ierobežošana piekrastes tūrisma zonās (komercobjektos pludmalē un piekrastē, kā arī pasākumos), uzlabojumi smēķēšanas ierobežojumu normatīvo aktu ieviešanā un kontrolē (kontrole oficiālajās peldvietās, zonējums, labiekārtotas smēķēšanas vietas), sadarbība ar tūrisma nozari, kā arī informācijas un izglītības pasākumi vietējai sabiedrībai, kas iekļaujami arī Zilā Karoga izglītības pasākumu ciklā.

Atbilstošu ietvaru preventīvajām rīcībām jūras un piekrastes piesārņojošo atkritumu jomā pašvaldības var izveidot ar dažādiem instrumentiem – sākot no vietējā līmeņa saistošajiem noteikumiem, kuros īpaši izceltas arī peldvietas un Zilā Karoga zonas, vietējiem rīcības plāniem JPA jomā (*Local Marine Litter Action Plans – LMLAPs*) līdz JPA situācijas izvērtējuma, mērķu un rīcību iekļaušanai pašvaldību vai reģionālajā atkritumu apsaimniekošanas plānā. Būtiska uzmanība jāpievērš tam, lai atbilstošajos normatīvos iekļautie mērķi un plānotās iniciatīvas rezultētos praktiskās ieviešanas aktivitātēs, nodrošinot situācijas uzlabošanos.

→ **Pielikumā E** lasiet vairāk par peldvietas atkritumu mērījumu sistēmu.

16. kritērijs

Aļģu un citu dabisko veģetācijas izskalojumu novākšana peldvietā notiek tikai, ja tie rada pamatojamu higiēnas un drošības apdraudējumu apmeklētājiem.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Aļģu jeb jūraszāļu izskalojumi ir dabiska ekosistēmu sastāvdaļa. Ņemot vērā Zilā Karoga programmas mērķus, ekosistēmas nav uzskatāmas tikai par rekreācijas resursu, bet ir jārūpējas arī par to dzīvotspēju, mazinot tūrisma negatīvās ietekmes uz to dabisko stāvokli. Līdz ar to aļģu un citu dabisko veģetācijas izskalojumu pludmalē tālāka apsaimniekošana ir jāvērtē no diviem aspektiem – gan apmeklētāju ērtībām un vajadzībām, gan arī bioloģiskās daudzveidības. Ja šo izskalojumu akumulācija nerada būtiskus riskus peldvietas apmeklētājiem no drošības un higiēnas viedokļa, iejaukšanās dabiskajos procesos saistībā ar veģetācijas izskalošanos krastā un ieskalošanos atpakaļ jūrā nav nepieciešama.

Tomēr jāņem vērā, ka aļģu akumulācija peldvietās nedrīkst radīt būtisku apdraudējumu peldvietas apmeklētājiem – piemēram, ja akumulācija notiek siltos laikapstākļos un pūšanas procesi izraisa smakas, pievilina insektus, kā arī padara piekļuvi peldvietai nedrošu visiem apmeklētājiem vai atsevišķām lietotāju grupām (bērniem, cilvēkiem ar īpašām vajadzībām).

Ja aļģu izskalojumi tiek aizvākti no peldvietas un pludmales, to tālākā apsaimniekošana organizējama pēc iespējas videi draudzīgākā veidā, priekšroku dodot to izmantošanai kompostam vai augsnes bagātināšanai. Sadarbībā ar vides institūcijām un speciālistiem ir arī izvērtējams, vai nepieciešama pilnīga pludmales attīrīšana no izskalojumiem, vai tikai no akumulācijas problēmzonām, kur tās rada apdraudējumu apmeklētāju drošībai un higiēnai. Arī situācijās, kur aļģes tiek kaltētas un vēlāk izmantotas kāpu stiprināšanai, vērā jāņem vides institūciju un ekspertu vērtējumi, kā arī pludmales apmeklētāju vajadzības, izvērtējot aļģu pagaidu uzkrāšanas zonu izvietojumu piekrastē vai pludmalē.

Ja aļģu izskalošanās regulāri un būtiski ietekmē pludmales un peldvietas zonu, ieteicams šo aspektu ietvert pludmales apsaimniekošanas plānā, izvērtējot dažādas apsaimniekošanas stratēģijas un rutīnas.

17. kritērijs

Peldvietā pietiekamā skaitā ir izvietotas atkritumu urnas un konteineri, to apsaimniekošanas intensitāte atbilst pludmales noslodzei.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Peldvietā izvietotajām atkritumu urnām un konteineriem ir jābūt funkcionāliem, piemērotiem pludmales apstākļiem (ieteicams, slēgta tipa – novēršot atkritumu nonākšanu pludmalē laikapstākļu vai dzīvnieku/putnu dēļ), kā arī viegli pamanāmiem. Zilā Karoga peldvietās tiek rekomendēts izmantot atkritumu konteinerus, kas ražoti no videi draudzīgiem materiāliem, kā, piemēram, koka vai pārstrādātiem un pārstrādājamiem kompozītmateriāliem.

Peldvietā izvietoto konteineru skaitam jābūt atbilstošam visiem noslodzes apstākļiem, tāpat arī tiem jābūt atbilstoši apsaimniekotiem, uzturētiem labā stāvoklī un izvietotiem apmeklētāju plūsmai un daudzumam atbilstošās vietās un attālumos vienam no otra. Atkritumu konteineru daudzumu, ietilpību un izvietošanas intervālu katrā konkrētajā peldvietā nosaka, ņemot vērā to iztukšošanas biežumu un apmeklētāju daudzumu, to piemērojot sezonas norises specifikai (piemēram, palielinot konteineru daudzumu vai samazinot attālumu starp tiem tūrisma sezonas pīķa apstākļos).

Galvenie apstākļi, kas jāņem vērā, izvēloties atkritumu konteinerus un to izvietojumu peldvietā, ir:

- konteineru un urnu ietilpība;
- materiāli, no kā ražoti konteineri;
- konteineru piemērotība pludmales specifikai;
- pludmales atkritumu plūsmu specifika (atkritumu veidi un izcelsme);

- apsaimniekošanas režīms (konteineru iztukšošanas metodes un biežums, tai skaitā arī maksimuma noslodzes apstākļos);
- vietējie vides apstākļi un specifika (viļņi, vējš, dzīvnieku un putnu klātesamība peldvietā);
- konteineru pieejamība (augstums, virsma, pamanāmība peldvietā).

Savākto atkritumu tālāku apsaimniekošanu jānodrošina atbilstoši visām spēkā esošajām vides un atkritumu apsaimniekošanas prasībām.

18. *kritērijs*

Peldvietā ir pieejami atkritumu dalītās vākšanas konteineri vai urnas.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Ja pašvaldības teritorijā ir iespējama atkritumu šķirošana, atbilstošajiem materiāliem (kā, piemēram, plastmasa, papīrs, metāls, stikls) jānodrošina dalītās savākšanas konteineru pieejamība arī peldvietā un pludmalē. Konteineriem jābūt atbilstošiem piekrastes apstākļiem, piemērotiem konkrētajam atkritumu veidam, tāpat arī jāņem vērā to izvietojums, pieejamība un jānodrošina to atbilstoša apsaimniekošana.

Minimālais frakciju skaits, kam jānodrošina šķirošanas iespēja, ir trīs. Tomēr pašvaldībās ar plašāku šķirošanas un pārstrādes programmu iespējām, tiek rekomendēts nodrošināt visu atbilstošo atkritumu veidu dalītu vākšanu.

Ja peldvietas tipoloģijas dēļ šķirojamo konteineru novietošana peldvietas zonā ir neiespējama, to izvietošana jāplāno tiešā tuvumā esošajās vietās, ņemot vērā apmeklētāju plūsmas specifiku – pie peldvietas ieejām, autostāvvietām, komercobjektiem piekrastē, norādot šķirojamo atkritumu atrašanās vietu peldvietas stenda kartē, kā arī ar piktogrammējumu un norādēm.

19. kritērijs

Peldvietas apmeklētājiem ir pieejams pludmales noslodzei atbilstošs tualešu un labierīcību skaits.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Peldvietā izvietotajam tualešu un labierīcību skaitam ir jābūt atbilstošam pludmales noslodzei, ņemot vērā tādus faktorus kā vidējo apmeklētāju skaita rādītājus tūrisma sezonas pīķī, pludmales garumu, kā arī nozīmīgāko piekļuves vietu izvietojumu. Tualešu un labierīcību atrašanās vietas ir jānorāda peldvietas informācijas stendā atrodamajā kartē, tāpat arī ieteicams izvietot papildu norādes un informācijas zīmes, lai apmeklētājiem labierīcības būtu viegli atrast.

Peldvietā atkarībā no peldvietas noslodzes un veida ir ieteicams izvietot arī citas atbilstošas labierīcības – ģērbtuves, dušas, mazuļu pārtīšanas telpas u.tml. Labierīcību atrašanās vieta var būt arī tuvējās kafejnīcās, veikalos vai citās vietās, kas ir pieejamas apmeklētājiem. Labierīcības apmeklētājiem ar īpašām vajadzībām izvietojamas atbilstoši 32. kritērija prasībām.

Tualetēm jābūt aprīkotām ar izlietni, tajās ir jābūt ziepēm un tīriem dvieļiem. Piekļuvei labierīcību telpām vai ēkām jābūt drošai.

Papildu uzmanība jāpievērš labierīcību infrastruktūras objektu dizainam un apsaimniekošanai. Labierīcību ēkām vai objektiem jāiederas apkārtējā vidē, tām jānodrošina atbilstoša uzturēšana un tehniskais stāvoklis, laicīgi novēršot bojājumus un nepilnības.

20. *kritērijs*

Tualešu un labierīcību telpās ir nodrošināta tīrība un regulāra uzkopšana.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Tualešu un labierīcību telpas ir regulāri jāuzkopj un jānodrošina to tīrība visās situācijās. Tīrīšanas un uzkopšanas darbu biežums ir atkarīgs no labierīcību izmantošanas intensitātes. Peldvietās ar augstu apmeklētāju skaitu tualešu uzkopšana ir nepieciešama vismaz vienu reizi dienā, ja nepieciešams, arī biežāk.

Ieteicams uzkopšanas un tīrīšanas darbos izmantot videi draudzīgus tīrīšanas līdzekļus, kā arī šo pašu kritēriju attiecināt uz labierīcībās esošajām ziepēm un dvieļiem vai salvetēm.

21. *kritērijs*

Notekūdeņi no tualetēm un labierīcībām netiek nekontrolēti un neattīrīti novadīti apkārtējā vidē.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Kanalizācijas notekūdeņi no tualetēm nedrīkst tikt novadīti apkārtējā vidē neattīrīti. Ja pieslēgšanās pašvaldības kanalizācijas un notekūdeņu tīkliem vai autonomu ūdens attīrīšanas iekārtu izmantošana kādā konkrētā vietā nav iespējama, notekūdeņu tālākai apsaimniekošanai jāizmanto uzkrāšanas tvertnes, kas regulāri jāizved, nogādājot notekūdeņus uz attīrīšanas sistēmām, kā arī nodrošinoties pret noplūdēm apkārtējā vidē.

22. *kritērijs*

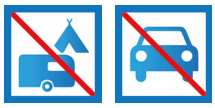

Peldvietā nav atļauta nesankcionēta nakšņošana ar teltīm, autotransporta pārvietošanās un atkritumu izmešana.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Peldvietā nedrīkst notikt nesankcionēta autotransporta pārvietošanās, nakšņošana ar teltīm un atkritumu izmešana. Informācija par peldvietā atļautajām aktivitātēm un ierobežojumiem jāizvieto peldvietas informācijas stendā saskaņā ar 6. kritērijā noteiktajām prasībām.

Autotransporta pārvietošanās (izņemot autotransportu, kas nodrošina peldvietas tīrību un drošību, piemēram, atkritumu savākšanas mašīnas, glābšanas dienesta autotransports) Zilā Karoga peldvietās nav atļauta un pieļaujama. Vietās, kur kādu specifisku iemeslu dēļ nav iespējams ieviest pilnīgu autotransporta pārvietošanās liegumu, iemesli ir konkrēti jāpamato, tāpat arī ar pludmales zonējuma un informācijas zīmju palīdzību ir jānovērš apdraudējums peldvietas apmeklētājiem. Šādās zonās arī jāpievērš papildu uzmanība kontroles pasākumiem par zonējuma ievērošanu. Zilā Karoga sertifikācijai šādas peldvietas drīkst iesniegt pieteikumu tikai izņēmuma statusā.

Ja peldvietas teritorijā notiek publiskie pasākumi, kuru ietvaros nepieciešama autotransporta plašāka pārvietošanās teritorijā, pašvaldībai šādu situāciju risku novēršanai jāizveido papildu apsaimniekošanas plāns, algoritms, saistošie noteikumi vai nosacījumi pasākumu rīkotājiem, lai nodrošinātu minimālu apdraudējumu pludmales un piekrastes ekosistēmām, kā arī peldvietas apmeklētājiem.

→ **Pielikumā F** vadlīnijas publisko pasākumu rīkošanai un norisei Zilā Karoga peldvietās.

23. kritērijs

Suņu un citu mājdzīvnieku piekļuve peldvietai, kā arī pārvietošanās tajā ir stingri kontrolēta.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Suņu (izņemot suņus-pavadoņus) un citu mājdzīvnieku atrašanās Zilā Karoga peldvietās nav atļauta. Saskaņā ar Latvijas likumdošanu mājdzīvnieku uzturēšanās oficiālajās peldvietās kopumā ir aizliegta, līdz ar to izņēmuma situācijas šim kritērijam programmas īstenošanā nav paredzētas, neizslēdzot iespēju pašvaldībām nozīmēt pastaigu vietas ar mājdzīvniekiem pludmales zonās ārpus Zilā Karoga peldvietām. Ja pludmalē kārtības un drošības patruļas notiek ar dienesta dzīvniekiem (suņi, zirgi), ir jānodrošina fekālā piesārņojuma savākšana, lai tas neradītu apdraudējumu pludmales apmeklētājiem.

Uzmanība jāpievērš arī klaiņojošo dzīvnieku radītajam apdraudējumam. Ja tāds ir novērojams atkārtoti, pludmalē ir jāuzstāda papildu informācijas un brīdinājuma zīmes, tāpat arī sadarbībā ar vietējām dzīvnieku aizsardzības organizācijām jāmeklē efektīvākie risinājumi problēmas risināšanai.

24. *kritērijs*

Visām ēkām, peldvietas inventāram un infrastruktūrai ir nodrošināta atbilstoša apsaimniekošana un apkope.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Visu pludmalē esošo ēku un infrastruktūras objektu tehniskajam stāvoklim ir jāpievērš regulāra uzmanība, veicot apkopes vai remontus, kad tas ir nepieciešams. Apsekojumiem jānotiek gan pirms sezonas, novēršot nepilnības, gan regulāri sezonas laikā. Peldvietā izvietotajām ēkām ir jābūt atbilstoši integrētām apkārtējā vidē un jāatbilst visām būvniecības un vides prasībām.
Peldvietas aprīkojums un infrastruktūras objekti, kas nav pieminēti citos kritērijos (rotaļlaukumi, promenādes u.c.), regulāri jāsakopj un jāpārbauda, pārliecinoties par to drošību un tehnisko stāvokli. Uzmanība jāpievērš tādiem aspektiem kā tīrība, tehniskais stāvoklis, izmantoto remonta materiālu (krāsu un citu līdzekļu) ietekme uz apkārtējo vidi, kā arī nolietojuma radītie riski. Remonta un apkopes aktivitātēs tiek ieteikts izmantot videi draudzīgus materiālus un līdzekļus.

Visas bīstamās ēkas un zonas, kurās notiek remontdarbi vai būvniecība, ir jānorobežo. Ja būvniecības un remontdarbi norisinās sezonas laikā, jāpārliecinās, ka nav ietekmēta citu Zilā Karoga kritēriju ieviešana, kā arī peldvietas apmeklētāju drošība, ērtības un servisa līmenis.

25. *kritērijs*

Notiek jutīgo jūras un saldūdens biotopu (piemēram, koraļļu rifi vai jūraszāļu audzes) stāvokļa monitorings.

Obligātais kritērijs / attiecināmos reģionos

Ja peldvietas tuvumā (500 metru attālumā no jebkuras Zilā Karoga peldvietas teritorijas) atrodas jutīgi jūras vides biotopi, pašvaldība ir atbildīga par monitoringa programmas izveidi to situācijas apzināšanai vismaz reizi sezonā. Šajos darbos jāiesaista atbilstošās nacionālās dabas aizsardzības institūcijas.

26. kritērijs

Pašvaldība popularizē ilgtspējīgu mobilitāti.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Šis kritērijs attiecas uz rīcībām, kas:

- motivē apmeklētājus izmantot sabiedrisko transportu nokļūšanai peldvietā;
- iedrošina velosipēdu izmantošanu un uzlabo veloinfrastruktūru un pieejamību (velosipēdu nomas iespējas un velostāvvietas);
- atbalsta iniciatīvas autosatiksmes intensitātes mazināšanai pīķa stundās;
- attīsta gājēju infrastruktūru un piekļuves iespējas pludmalei un piekrastei.

Zilā Karoga programma iestājas par alternatīvu popularizēšanu autotransporta izmantošanai nokļūšanai pludmalē. Šādām iniciatīvām uzmanība visaktīvāk pievēršama apdzīvotās vietās ar augstu transporta intensitāti piekrastē.
Ieteicama pašvaldības rīcība plānošanas jomā, papildinot vietējos transporta organizēšanas plānus un ņemot vērā autotransporta ietekmes uz gaisa kvalitāti un zemes izmantojumu piekrastes zonās.

Tiek rekomendēts izvietot informāciju par sabiedriskā transporta pieejamību pludmales informācijas stendā vai veicināt tā izmantošanu ar papildu zīmēm un norādēm pie peldvietas ieejas vai komercobjektiem.

Drošība un pakalpojumi

27. *kritērijs*

Ir ieviesti atbilstoši pasākumi sabiedriskās drošības un kārtības garantēšanai.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Pludmales apsaimniekotājs ir atbildīgs par visu nacionālā līmenī spēkā esošo likumu ieviešanu attiecībā uz drošību un sabiedrisko kārtību peldvietā.

Katrai peldvietai sadarbībā ar nacionālajām kompetentajām institūcijām ir stingri rekomendēts veikt risku novērtējumu. Starptautiskā glābšanas federācija (ILS) ir izstrādājusi specifiski Zilā Karoga programmai domātu riska izvērtējumu metodoloģiju un, ņemot vērā, ka šī ekspertu organizācija ir pārstāvēta arī Latvi-

jā, ieteicams izmantot šo metodoloģiju, sazinoties ar Latvijas Pludmales glābēju asociāciju (*http://www.lifeguard.lv*). Vadoties pēc riska izvērtējuma rezultātiem un pieejamiem resursiem uzlabojumu veikšanā, pašvaldībai jāveic rīcības situācijas uzlabošanai.

Neatkarīgi no riska izvērtējuma rezultāta Zilā Karoga peldvietās ar augstu apmeklētāju noslodzi sezonas laikā jādarbojas atbilstoši aprīkotam glābšanas dienestam, nodrošinot arī adekvātu glābšanas dienesta darbinieku skaitu un kvalifikāciju. Ja peldvietai nav veikts riska izvērtējums, minimālais noteiktais glābēju izvietojuma standarts ir 2 glābēji katros 200 peldvietas metros.

Glābējiem jābūt atbilstoši kvalificētiem, un dokumentācija, kas apliecina glābēju kvalifikāciju, ir pievienojama pieteikumam vai uzrādāma pirms sezonas atklāšanas, ja glābēju apmācība norisinās pavasara mēnešos. Glābēju pienākumos nedrīkst iekļaut citas funkcijas, kā nomas punktu apkalpošanu, uzkopšanas darbus u.tml.

Glābējiem pludmalē jābūt viegli atpazīstamai formai, ieteicams izmantot starptautiski atpazīstamo krāsu kodu glābēju formām (sarkana-dzeltena forma). Dzīvības glābšanas aprīkojumam jābūt atbilstošam peldvietas specifikai, drošam un atbilstoši sertificētam glābšanas darbu veikšanai.

Peldvietas glābšanas dienesta darbības un patruļas zonai peldvietā jābūt skaidri apzīmētai, kā arī atainotai informācijas stendā izvietotajā kartē, izmantojot Zilā Karoga programmas piktogrammas. Saskaņā ar ILS rekomendācijām, pludmales karogiem un atpazīšanas zīmēm jābūt atbilstošām ISO 20712 standartam.

Pludmalēs ar mazu apmeklētāju noslodzi (vidēji 50 cilvēki dienā sezonas pīķa mēnesī) glābšanas dienestu var aizvietot ar starptautiskajiem standartiem atbilstošu, publiski pieejamu dzīvības glābšanas (bojas, āķi, glābšanas vestes, pludiņi) un pirmās palīdzības sniegšanas inventāru, ja to pieļauj nacionālā likumdošana. Inventāra atrašanās vietai ir jābūt viegli pieejamai un pamanāmai, kā arī izvietotai punktos, kur tā ir viegli pieejama no jebkuras peldvietas vietas (maksimālais intervāls 100 metri, ja pludmalē nav veikts risku izvērtējums, kas nosaka citu intervālu). Pie inventāra stendiem jāuzstāda lietošanas pamācības.

Peldvietas informācijas stendā jānorāda glābšanas dienesta vai glābšanas aprīkojuma darbības un pieejamības laiks, sniedzot arī pludmales karogu sistēmas izskaidrojumu.

28. *kritērijs*

Peldvietā ir pieejams pirmās palīdzības sniegšanas aprīkojums.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Pirmās palīdzības sniegšanai nepieciešamais aprīkojums var būt izvietots:

- glābšanas dienesta ēkā vai zonā;
- pirmās palīdzības sniegšanas punktā, kur tiek nodrošināta arī personāla palīdzība;
- peldvietā izvietotos komercobjektos (kafejnīca, tirdzniecības punkts);
- pludmalē izvietotā brīvi pieejamā stendā.

Peldvietās ar augstu apmeklētāju noslodzi, kā arī peldvietās, kuras plaši apmeklē ģimenes ar bērniem, bet nedarbojas glābšanas dienests, ir ieteicama pirmās palīdzības sniegšanas punkta izveide, kurās atbalstu var sniegt arī personāls ar atbilstošu pirmās palīdzības sniegšanas kvalifikāciju.

Pirmās palīdzības sniegšanas punktu aprīkojumā jābūt, kā minimums, šādam inventāram: pirmās palīdzības aptieciņai, aukstam un karstam ūdenim, gultai un nestuvei, skābekļa maskai.

Pirmās palīdzības sniegšanas punktiem vai stendiem ir jābūt peldvietas apmeklētājiem viegli pamanāmiem un atrodamiem atbilstoši 5. kritērija prasībām.

29. kritērijs

Pašvaldībā ir spēkā esošs civilās aizsardzības plāns rīcībām ārkārtas situācijās un to novēršanai.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Civilās aizsardzības plānā jāiekļauj skaidri noteiktas darbības efektīvai reaģēšanai ārkārtas situāciju gadījumā. Ārkārtas situācijas, kas ietekmē peldvietas un pludmales zonas, var rasties naftas noplūžu gadījumā, bīstamo un toksisko atkritumu avāriju rezultātā, lietus kanalizācijas pārplūžu rezultātā, kā arī saistībā ar ekstremālu laikapstākļu izraisītu ietekmi.

Lai ātri novērstu piesārņojuma situācijas, plānā jāiekļauj sekojoši punkti:

- atbildīgo institūciju un darbinieku noteikšana;
- dažādu institūciju iesaistes pakāpe un kompetences jomas konkrētās ārkārtas situācijās;
- evakuācijas procedūras;
- apziņošanas un sabiedrības informēšanas procedūras;
- Zilā Karoga nolaišanas atsauce.

Plāns nosaka kontaktpersonas vai institūciju, ar ko jāsazinās piesārņojuma incidenta konstatējuma situācijā, kā arī dažādo vietējo institūciju atbildības jomas. Civilās aizsardzības plānam jābūt izstrādātam saskaņā ar spēkā esošo nacionālo likumdošanu.

Kamēr piesārņojuma incidents vai ārkārtas situācija nav novērsta pilnībā, jāveic atbilstoši apziņošanas un sabiedrības informēšanas darbi, tai skaitā, ja skarta ir peldvietas vai pludmales zona, izvietojot informāciju peldvietā un pie tās ieejām, kā arī sniedzot informāciju medijos, tūrisma informācijas centros un citos atbilstošos informācijas kanālos. Ja avārijas rezultātā ir radies būtisks ūdens piesārņojums, peldvietas apmeklētājiem jāsniedz informācija par peldēšanās ierobežojumiem. Tā kā ūdens piesārņojums nozīmē arī Zilā Karoga kritēriju neatbilstības

situāciju, uz laiku līdz avārijas sekas tiek novērstas, karogs peldvietā ir jānolaiž, attiecīgu informāciju par iemesliem izvietojot arī peldvietas informācijas stendā. Peldvietas informācijas stendā ir jāizvieto arī atbildīgo dienestu kontaktinformācija.

30. *kritērijs*

Peldvietā ir dažādas, lietojuma un noslodzes specifikai atbilstošas, funkcionālās zonas negadījumu un dažādu lietotāju grupu konfliktsituāciju novēršanai.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Peldvietās ar daudzveidīgu lietojumu, izvairoties no paaugstinātiem negadījumu un traumu riskiem, kā arī dažādu apmeklētāju aktivitāšu konfliktsituāciju iespējām, ir jāveic pasākumi dažādu aktivitāšu funkcionālo zonu izveidei. Kā atsevišķas funkcionālās zonas var būt mierīgās un aktīvās atpūtas sektori krastā, peldētāju, sērfinga vai motorizēto ūdens transportlīdzekļu zonas ūdenī u.c. atkarībā no peldvietas lietojuma specifikas.

Peldētājus nedrīkst apdraudēt nekādi peldlīdzekļi, tai skaitā arī nemotorizēti (katamarāni, vējadēļi, SUP dēļi u.c.). Vietās, kurās ir potenciāls dažādu lietotāju grupu aktivitāšu konfliktsituācijām, tās novēršamas ar papildu zīmēm vai bojām. Tāpat arī vietās, kurās ir aktīva ūdens atpūta, jānodala ūdens zonas izmantošanai motorizētajiem ūdens peldlīdzekļiem.

Motorlaivu un ūdensmotociklu darbības zona nedrīkst atrasties tuvāk par 100-200 metriem peldētāju zonai, konkrētu attālumu nosakot vietējās pašvaldības līmenī.

Dažādajiem funkcionālajiem sektoriem pludmalē jābūt skaidri atzīmētiem ar saprotamām norādēm un apzīmējumiem. Nosacījumu ievērošana no peldvietas lietotāju puses ir jāuzrauga, veicot kontroli un prevenciju. Atbildība par nosacījumu kontroli var būt glābšanas dienesta kompetencē un/vai, piesaistot pašvaldības policiju vai citas struktūrvienības.

Plānojot peldvietā atļauto aktivitāšu un zonējuma sistēmu, ieteicams vērā ņemt arī plašāku atsevišķu aktivitāšu ietekmju klāstu, piemēram, trokšņa piesārņojumu no motorizētajiem peldlīdzekļiem un citām aktivitātēm (komercobjektu stereosistēmas u.tml.).

Ja peldvietā sezonas laikā norisinās pasākumi, to norises vieta jāierāda ārpus galvenajām peldēšanās zonām. Ja pasākumu norises laikā nav garantējama visu Zilā Karoga kritēriju izpilde, uz pasākuma laiku tas ir jānolaiž, nodrošinot attiecīgu apmeklētāju un sabiedrības informēšanas pasākumu kopumu.

→ **Pielikumā F** vadlīnijas publisko pasākumu rīkošanai un norisei Zilā Karoga peldvietās.

Peldvietas apsaimniekošanas aktivitātes jāīsteno atbilstoši vides aizsardzības prasībām, aizsargājot jutīgās sugas un biotopus pludmalē. Ja nepieciešams, tas veicams, ieviešot papildu zonējumu vai preventīvas rīcības, ierobežojot atsevišķas apmeklētāju aktivitātes, piemēram, pārvietoties kāpu zonā vai uzturēties pludmalē un piekrastē putnu ligzdošanas laikā. Rekreācijas aktivitātes un pakalpojumi jānodrošina veidā, kas neveicina krasta eroziju, bojājumus veģetācijai u.tml.

Zonējums skaidri identificējams peldvietas stenda informācijā, nepieciešamības gadījumā izvietojot papildu informāciju arī pie citām peldvietas ieejām.

31. kritērijs

Peldvieta ir pieejama sabiedrībai, un atpūta peldvietā ir droša.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Peldvieta ir pieejama apmeklētājiem arī situācijās, kad to apsaimnieko atsevišķa viesnīca, pludmales klubs vai cits privātais apsaimniekotājs. Tiek stingri rekomendēts, ka Zilā Karoga peldvietas ir pieejamas bez papildu maksas, tomēr, ņemot vērā tūrisma specifikas atšķirības dažādos pasaules reģionos, ja šāda apmeklējuma maksa tiek noteikta, tai jābūt samērīgai. Peldvietas, kas par piekļuvi iekasē vairāk kā 30 ASV dolārus dienā, pieteikties Zilā Karoga sertifikātam var tikai izņēmuma statusā, sniedzot izsmeļošus pamatojumus maksas noteikšanai un apmēram.

Peldvietas pieejām jābūt drošām. Peldvietām, kuru atrašanās vieta nav viegli sasniedzama to atrašanās vietas un ģeogrāfiskā izvietojuma dēļ, jānodrošina infrastruktūra drošai pieejai visām lietotāju grupām – sākot ar drošiem pakāpieniem ar sānu malas rokturiem u.tml. Tāpat arī, ja peldvietas tuvumā ir intensīvas noslodzes autoceļi, uz tiem jābūt ierīkotām skaidri pamanāmām gājēju pārejām.

Promenādēm un trepēm peldvietas tuvumā vai ceļā uz to jātiek uzturētām labā tehniskā kārtībā, autostāvvietas, veloceļu un gājēju pieeju ceļa segums nedrīkst radīt papildu riskus. Peldvietas tuvumā esošajās autonovietnēs ir jābūt skaidri atzīmētām stāvvietām autotransportam cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

Vietās, kur pludmales promenāde paceļas vairāk kā 2 metrus virs pludmales līmeņa, jāuzstāda papildu brīdinājuma zīmes vai margas.

Peldvietas apmeklētājiem atpūtas laikā jābūt drošībā, svarīgāko drošības informāciju peldvietas apsaimniekotājam izvietojot arī informācijas stendā kopā ar informāciju par glābšanas dienesta darbību, pirmās palīdzības pieejamību un svarīgākajiem kontakttālruņiem glābšanas dienestiem.

32. *kritērijs*

Peldvietā ir nodrošināta dzeramā ūdens pieejamība.

Obligātais kritērijs Latvijā / Vadlīniju kritērijs / visi reģioni

Peldvietā jānodrošina dzeramā ūdens pieejamība un iespēja uzpildīt ūdens pudeles. Tehniskie risinājumi šī kritērija ieviešanai ir dažādi. Ņemot vērā, ka Latvijā faktiski visās apdzīvotajās vietās krāna ūdens no apdzīvoto vietu ūdensapgādes publiskajiem tīkliem ir drošs un atbilstošs visiem standartiem kā dzeramais ūdens, vietās, kur ir pieejama publiskā infrastruktūra, pie peldvietas ieejām, autostāvvietām vai glābšanas dienesta, kā vislabākais risinājums ir izvietot publisko ūdens ņemšanas punktu – krānu, strūklaku u.tml., pasargājot to no riskiem, kas saistīti ar dzīvnieku vai putnu izraisītu piesārņojumu. Vietās, kur piekrastes teritorijās nav pieejama šāda infrastruktūra, dzeramais ūdens tvertnēs ir novietojams glābšanas dienesta telpās vai citur, peldvietas informācijas stendā atzīmējot uzpildes punktu atrašanās vietu.

Šī kritērija ieviešana ir būtisks solis arī pašvaldības pasākumu kopumam citu kritēriju izpildē, galvenokārt, mazinot pieprasījumu un nepieciešamību pēc vienreizlietojamām dzeramā ūdens plastmasas pudelēm un iepakojuma. Kā papildu solis šī kritērija ieviešanā var būt pašvaldību rīcība, vienojoties ar pludmales sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumus sniedzošajiem komersantiem, ka dzeramais ūdens tajos tiek piedāvāts bez papildu maksas.

33. kritērijs

Vismaz viena Zilā Karoga peldvieta pašvaldībā ir atbilstoši aprīkota pilnvērtīgai piekļuvei cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

Obligātais kritērijs / visi reģioni

Protams, ideālā gadījumā visas Zilā Karoga peldvietas ir labiekārtotas tā, lai cilvēki ar īpašām vajadzībām un kustību traucējumiem var tām pilnvērtīgi piekļūt un izmantot infrastruktūru, piemēram, labierīcības. Tomēr, tā kā ne vienmēr un visur tas dažādu apstākļu dēļ ir iespējams, kā minimālā prasība programmā ir vismaz vienas Zilā Karoga peldvietas atbilstoša labiekārtošana pašvaldības teritorijā, cenšoties nodrošināt arī pieeju ūdenim.

Labierīcībām, kas izmantojamas ratiņkrēslu lietotājiem un citām lietotāju grupām ar īpašām vajadzībām, jāatbilst atbilstošajiem ISO standartiem par vides pieejamību. Peldvietā jānodrošina arī visu nacionālo vides pieejamības prasību un normatīvu izpilde, tai skaitā atzīmētas atsevišķas stāvvietas peldvietai tuvākajās autostāvvietās.

Ja vides pieejamība nevienā pašvaldības teritorijā esošajā peldvietā nevar tikt nodrošināta pludmales topogrāfijas dēļ, piemēram, piekļuves ieeju slīpums, pašvaldība var pieteikt peldvietas Zilā Karoga programmā tikai izņēmuma statusā, norādot pilnvērtīgu pamatojumu un dokumentāciju pieteikuma formā.

Attīstības kritēriji un labā prakse

Zilā Karoga sertifikācijas pieteikumu izvērtēšanas procesā papildu obligāto un vadlīniju kritēriju ieviešanas izvērtēšanai vērā tiek ņemti arī divi citi parametri – labās prakses ieviešana vides izglītības un informācijas jomās, kā arī papildu ieguldītais darbs tā saucamo potenciālo jeb attīstības kritēriju ieviešanā, kas vēl nav iekļauti programmas pamatkritēriju komplektā.

Lai veicinātu informācijas apmaiņu un labo prakšu pārņemšanu programmas īstenošanā globālā līmenī, kā arī izceltu inovatīvas un sekmīgas pašvaldību īstenotās vides izglītības un programmas ieviešanas aktivitātes, katru gadu sertifikācijas kandidātiem no iepriekšējo sezonu laikā īstenotajām vides aktivitātēm jāizvēlas viena, un atkarībā no starptautiskās koordinācijas izziņotajām tematiskajām prioritātēm kopā ar sertifikācijas pieteikumu jāiesniedz šīs aktivitātes apraksts un materiāli. Nacionālā žūrija izvērtē pieteiktos labās prakses piemērus un no katras programmas dalībvalsts tiek izvirzīti piemēri izvērtēšanai starptautiskajā žūrijā.

Labās prakses piemēru datubāze var sniegt vērtīgas idejas vides izglītības iniciatīvu klāsta papildināšanai un uzlabošanai vietējā sabiedrībā. Datubāze ir pieejama starptautiskajā programmas interneta vietnē: *https://www.blueflag.global/best-practices*

Labās prakses piemēri
Attīstības kritēriji

- Pludmales apsaimniekošanā iesaistītie darbinieki ir informēti par Zilā Karoga programmu un tās izvirzītajām prasībām, kā arī var sniegt apmeklētājiem pamata informāciju par programmu. Apmācības un informatīvie pasākumi par Zilā Karoga programmu notiek ne retāk kā divas reizes gadā.
- Sanitārajos mezglos un labierīcībās ir ieviesti ūdens resursu taupības pasākumi, dušās ūdens patēriņam nepārsniedzot 9 litrus minūtē, krānos 6 litrus minūtē un tualešu skalojamās tvertnēs 6 litrus vienā skalošanas reizē.
- Peldvietas labierīcību uzkopšanas darbos tiek izmantoti tikai videi draudzīgi (ekosertificēti) tīrīšanas līdzekļi. Ikdienas virsmu uzkopšanai tiek izmantots mikrošķiedras audums.
- Sanitārajos mezglos tiek izmantoti tikai videi draudzīgi (ekosertificēti) tualetes dvieļi un tualetes papīrs, kā arī mazgājamie līdzekļi.
- Apgaismojumam tiek izmantoti tikai energoefektīvi risinājumi un vietās, kur tas ir droši, sensoru sistēmas, kas samazina gaismas piesārņojumu diennakts tumšajā laikā.
- Mākslīgi izveidotās zaļās zonas tiek apsaimniekotas ilgtspējīgi – netiek izmantoti sintētiskie pesticīdi, augu laistīšana notiek agri rītos vai vēlu vakaros, pēc iespējas izmantojot uzkrāto lietus ūdeni. Tāpat arī, paplašinot zaļās zonas, priekšroka tiek dota endēmisko un vietējo augu sugām.
- Pludmales objekti tiek veidoti un atjaunoti ar videi draudzīgiem materiāliem, sekojot līdzi izmantoto līdzekļu un materiālu ekosertifikācijas statusam. Priekšroka darbu veikšanai tiek dota vietējiem uzņēmējiem un pakalpojumu sniedzējiem.

Pielikumi

Pielikums A

Izņēmuma gadījumi un to izvērtēšana

Lai peldvieta kandidētu Zilā Karoga saņemšanai, viens no pamatnosacījumiem ir pierādāma atbilstība visiem obligātajiem kritērijiem. Tomēr dažreiz izvērtēšanas procesā Nacionālajā žūrijā var rasties dažādi viedokļi par kritēriju ieviešanu un kādu problēmu iemesliem vai interpretāciju, tādēļ žūrijai ir tiesības virzīt tālāk izvērtēšanai starptautiskajā koordinācijā un žūrijā, pamatojot iemeslus.

Izņēmuma gadījumi var rasties, piemēram, situācijās, kad peldvieta nesasniedz ūdens kvalitātes vērtējuma augstāko kategoriju, jo sezonas laikā ir notikusi kāda īstermiņa avārijas situācija vai ūdens kvalitātes pasliktināšanos ir izraisījuši ekstremāli laikapstākļi. Vērtējot šādas situācijas starptautiskajā līmenī, tiek vērā ņemts, vai šī situācija ir uzskatāma par patiešām netipisku. Tāpat arī tiek vērtēts par peldūdens kvalitāti atbildīgās nacionālās institūcijas viedoklis, ja izņēmuma gadījuma pamatošanai nepieciešams anulēt kādu no veikto ūdens kvalitātes analīžu rezultātiem. Ja rezultāta anulēšanu vai aizstāšanu ir apstiprinājusi Eiropas Komisija, nav nepieciešams virzīt sertifikācijas pieteikumu izņēmuma statusā.

Nacionālajai žūrijai ir tiesības virzīt tālāk pieteikumus izņēmuma statusā arī citās situācijās. Izņēmuma statusa pieteikumi tiek papildu vērtēti starptautiskajā līmenī, tādēļ ļoti būtiska ir atbilstošas un izsmeļošas dokumentācijas sagatavošana kopā ar pieteikumu.

Izņēmuma statusam var pieteikties arī sekojošās situācijās:

- ja pieteikuma iesniegšanas brīdī nav pabeigta pludmales objektu celtniecība vai norisinās kādi būtiski remontdarbi, kas tiks pabeigti līdz sezonas sākumam;

- ekstremālu laikapstākļu dēļ pludmales infrastruktūra neatbilst kritēriju prasībām, bet tiks nodrošināta tās atjaunošana līdz sezonas sākumam;

> peldvietā nav nodrošināta vides pieejamības kritēriju izpilde, bet tā ir vienīgā peldvieta pašvaldībā, kas tiek izvirzīta Zilā Karoga sertifikācijai; šādās situācijās pieteikums jāpapildina ar pašvaldības apstiprinātu rīcības plānu attiecīgo kritēriju ieviešanas nodrošināšanai turpmākajās sezonās;

> kāda obligātā kritērija ieviešanu nav iespējams nodrošināt peldvietas lokācijas dēļ (piemēram, no apdzīvotām vietām tāla peldvieta, kuras ūdens kvalitātes analīzes nav iespējams nogādāt līdz apstrādei akreditētā laboratorijā).

Pielikums B

Zilā Karoga stendā izvietojamās informācijas paraugs

ZILĀ KAROGA PROGRAMMA

Šai peldvietai ir piešķirts Zilais Karogs. Tā ir vides kvalitātes zīme, kas tiek piešķirta peldvietām pašvaldībās, kas iegulda papildu darbu piekrastes un jūras vides aizsardzībā, kā arī peldvietu un pludmaļu apsaimniekošanu īsteno, rūpējoties par vides un dabas vērtību saglabāšanu. Lai iegūtu Zilā Karoga sertifikātu, pašvaldībai un peldvietas apsaimniekotājam jāizpilda virkne stingru kritēriju ūdens kvalitātes, vides izglītības un informācijas, kā arī drošības, infrastruktūras un pakalpojumu kvalitātes jomās.

Fakti par Zilā Karoga programmu

Zilo Karogu piešķir neatkarīga starptautiska sabiedriskā vides organizācija – *FEE International (Foundation for Environmental Education)*, ko Latvijā pārstāv nodibinājums Vides izglītības fonds.

Zilā Karoga balva tiek piešķirta peldvietām, jahtu ostām, kā arī tūrisma kuģu operatoriem. Zilā Karoga saņemšanai peldvietām var pieteikties pašvaldības. Zilā Karoga kritēriji aptver četras būtiskākās jomas:

- ūdens kvalitāti,
- vides izglītību un informāciju,
- vides pārvaldi un apsaimniekošanu,
- drošību un pakalpojumu kvalitāti peldvietā.

Programmas kritēriji un prasības tiek pastāvīgi pārskatīti un stiprināt, nodrošinot apsaimniekošanas un vides aizsardzības pasākumu un uzlabojumu nepārtrauktību. Zilā Karoga sertifikāts un karogs tiek izsniegts uz vienu sezonu un tas ir spēkā tikai, ja peldvieta un pašvaldība nodrošina pilnvērtīgu atbilstību stingrajiem kritērijiem. Katru gadu Zilā Karoga peldvietās norisinās neatkarīgu institūciju veiktas kvalitātes kontroles.

Ar savu uzvedību un attieksmi jūs varat palīdzēt Zilā Karoga programmai centienos aizsargāt piekrastes vides un dabas vērtības:

> neizmetiet atkritumus pludmalē un citur tam neparedzētās vietās, pēc iespējas izmantojiet šķirojamo atkritumu konteinerus;

> ja iespējams, dodoties uz peldvietu, izvēlieties izmantot videi draudzīgus pārvietošanās veidus - ar kājām, velosipēdu vai sabiedrisko transportu;

> ievērojiet pludmales informācijas stendā izvietotā uzvedības kodeksa prasības;

> ar atbildību izturieties pret piekrastes vides un dabas vērtībām;

> nakšņošanai izvēlieties tūrisma mītnes, kas īsteno atbildīgas vides prakses.

Līdztekus Zilā Karoga programmai *FEE International* īsteno arī tūrisma mītņu ekosertifikācijas programmu Zaļā atslēga (*vairāk informācijas www.greenkey.global*)

Vietējā, nacionālā un starptautiskā kontaktinformācija:

Šajā sadaļā jāizvieto kontaktinformācija institūcijai, kas vietējā līmenī atbild par programmas ieviešanu, kā arī nacionālā operatora un starptautiskās programmas koordinācijas kontakti, aicinot sniegt atbalstu programmas ieviešanā, sniedzot informāciju, ja peldvietā konstatētas problēmsituācijas Zilā Karoga kritēriju un standartu ieviešanā.

Pielikums C

Vides izglītības pasākumu plānošanas un īstenošanas vadlīnijas

Aktivitāšu veidi

Zilā Karoga vides aktivitāšu ciklā ir jāiekļauj dažāda veida aktivitātes atšķirīgām mērķauditorijām. Vismaz daļai aktivitāšu norises vietai un tematikai jābūt piekrastes vides problemātika. Aktivitātes plānojot, izšķirami vairāki aktivitāšu veidi.

PASĪVĀS LĪDZDALĪBAS AKTIVITĀTES: iekļauj izstādes, filmu izrādīšanu, konferences, diskusijas, ekspertu prezentācijas u.tml.

AKTĪVĀS LĪDZDALĪBAS AKTIVITĀTES: iekļauj izglītojošas spēles, teātra uzvedumus, sakopšanas talku dienas, vides ekskursijas, foto vai zīmējumu konkursus, dabas aizsardzības vai zaļo tehnoloģiju pilotprojektus, *Adopt a Beach* vietējās iniciatīvas, kopienas iesaisti piekrastes monitoringā u.tml.

APMĀCĪBAS: iekļauj izglītojošas aktivitātes skolotājiem, vides izglītotājiem, pludmales apsaimniekošanu īstenojošo institūciju vai uzņēmumu personālam, kā arī līdzdalību nacionālā līmeņa apmācību programmās un pasākumos u.tml.

MEDIJU AKTIVITĀTES: mediju satura sagatavošana, kā arī izplatīšanai paredzētu informācijas un izglītojošo materiālu izveide.

ZILĀ KAROGA INFORMĀCIJAS CENTRI: ja pašvaldībā darbojas vides vai dabas centri, ieteicams iekļaut to darbības programmā un piedāvātajās izglītības aktivitātēs ar piekrastes un jūras vidi saistītas tēmas Zilā Karoga programmas darbības kontekstā. Centram jāpiedāvā aktivitātes arī plašākam sabiedrības lokam, ne tikai vietējiem skolēniem.

Mērķa grupas

Aktivitātēs jāiesaista dažādas mērķauditorijas, domājot par peldvietas un piekrastes dažādajiem lietotājiem – sākot no bērniem un skolēniem, līdz atbildīgo vai apsaimniekošanā iesaistīto institūciju darbiniekiem. Tāpat arī atsevišķas aktivitātes paredzamas pludmales apmeklētājiem sezonas laikā un vietējām interešu grupām. Aktivitāšu mērķauditoriju izvēlē jāņem vērā vietējās pašvaldības specifika – ja pašvaldībā ir augsta tūrisma noslodze, tad aktivitāšu mērķauditorija un saturs vairāk koncentrēsies uz tūrisma negatīvo vides ietekmju apzināšanu un novēršanu. Tāpat arī vismaz viena no gada ciklā plānotajām aktivitātēm paredzama vispārīgai sabiedrībai – pasākums vai informācijas materiāli u.tml.

Integrācija ar esošām programmām un aktivitātēm

Aktivitāšu sagatavošanā un plānošanā ieteicams iesaistīt vietējās vides organizācijas un interešu grupas. Tāpat arī būtisku papildu ieguvumu var sniegt integrācija un sadarbība ar esošām vides izglītības iniciatīvām – Ekoskolu programmas skolām un jauniešiem, Zaļās atslēgas tūrisma mītnēm piekrastē, ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķu popularizācijā iesaistītajām skolām un NVO.

Informācijas sniegšana par Zilā Karoga vides izglītības pasākumiem

Informācijai par Zilā Karoga programmā īstenotajām aktivitātēm jābūt sabiedrībai pieejamai. Kā minimums ir šo aktivitāšu pamatinformācijas (ieskaitot norises laiku un vietu, organizatoru kontaktinformāciju vai atbildīgās institūcijas vai organizācijas kontaktus) izvietošana peldvietas informācijas stendā, tomēr tiek stingri rekomendēts, ka aktivitāšu popularizācija norisinās plašāk, ja vien tās nav specifiskas, šaurai mērķa grupai paredzētas apmācības. Sagatavojot informāciju par aktivitātēm, kā arī to izdales materiālos un mediju informācijā jāiekļauj atsauce, ka šīs aktivitātes norisinās kā daļa no pašvaldības Zilā Karoga vides izglītības pasākumu cikla.

Zilā Karoga programmas aktivitāšu ciklam neattiecināmās aktivitātes

- Aktivitātes, kas tiek īstenotas, lai izpildītu prasības citos Zilā Karoga kritērijos, kā, piemēram, stendu izgatavošana, atkritumu konteineru izvietošana vai vispārīgie pludmales sakopšanas darbi.
- Aktivitātes, kas fokusējas uz tūrisma jautājumiem bez ilgtspējīga tūrisma komponentes vai vides aizsardzības informācijas sniegšanas.
- Aktivitātes, kas jau tiek īstenotas kā pašvaldības vai tās institūciju pamatdarbība.
- Sporta un izklaides pasākumi bez būtiskas vides izglītības komponentes.

Pielikums D

Paraugs peldūdens kvalitātes izvietošanai Zilā Karoga peldvietas stendā

(paraugs piekrastes ūdeņiem)

Peldvieta: _____ **Pašvaldība:** _____

Kontaktpersona: _____ **Kontaktinformācija:** _____

Datums											
E.coli											
☺ < 250kvv/100ml											
😐 >250kvv/100 ml											
Zarnu enterokoki											
☺ <100/100 ml											
😐 >100/100 ml											

Zilais Karogs un peldūdens kvalitāte

Šī peldvieta atbilst Zilā Karoga programmas izvirzītajiem peldūdens kvalitātes standartiem. Peldvietā tiek regulāri (bet ne retāk kā reizi 31 dienā) veiktas ūdens kvalitātes analīzes, lai noteiktu peldūdens kvalitāti un iespējamo apdraudējumu vai riskus apmeklētājiem.

Ko šie rezultāti nozīmē?

E.Coli	Zarnu enterokoki
☺ Mazāk kā 250	☺ Mazāk kā 100
Izcila peldvietas ūdens kvalitāte	
😐 Vairāk kā 250	😐 Vairāk kā 100
Pieļaujams dažas reizes sezonā	

Pielikums E

Peldvietas atkritumu mērījumu sistēma

Latvijā peldvietu un pludmaļu tīrības izvērtēšanai tiek izmantotas divas monitoringa sistēmas. Visām peldvietām, sezonas laikā veicot kvalitātes kontroli, tiek izmantota šeit izskaidrotā sistēma jeb A+ izvērtējums, ko plaši izmanto arī citu valstu programmās. Šo metodoloģiju ir izstrādājušas Nīderlandes organizācijas *Keep Holland Tidy* un *Royal Dutch Touring Club*.
Tāpat arī, ņemot vērā jūras piesārņojošo atkritumu (JPA) tematikas pieaugošo nozīmīgumu jūras piekrastes peldvietu izvērtēšanā Latvijā, vērā tiek ņemti dati no Vides izglītības fonda kampaņas "Mana Jūra" JPA monitoringa programmas – šie dati plašāk un precīzāk ļauj izvērtēt pašvaldības situāciju un rīcības pludmaļu tīrības uzturēšanā, kā arī sniedz vērtīgu informāciju par iespējamiem pasākumiem situācijas uzlabošanai.

A+ peldvietas atkritumu noslodzes novērtēšanas sistēma

Šī ir vienkārša un ātri veicama atkritumu daudzuma novērtēšanas sistēma peldvietā, kas tiek izmantota nacionālajās kontroles vizītēs, kā arī var tikt pielietota pašvaldībās, vērtējot apsaimniekotāju un dienestu darba kvalitāti.

Veikšanas metodoloģijā tiek uzskaitīti diva veida atkritumi – t.s. lielie (>10cm) un mazie (<10cm). Novērtēšana tiek veikta peldvietas reprezentatīvajos sektoros. Atkarībā no rezultātiem peldvietas tiek klasificētas dažādās kategorijās. Vērtējuma veikšanā var kombinēt atkritumu uzskaiti uz vietas un fotofiksācijas.

Zilā Karoga peldvietām jāatbilst A+ vai A kategorijām.

Metodes apraksts

Lielie atkritumi

1. Pēc vizuālā izvērtējuma pludmales netīrākajā vietā (vai vietā ar augstāko noslodzi, piemēram, pie centrālās ieejas) tiek noteikta 100 m^2 (10 m x 10 m) platība, kurā tiek uzskaitīti visi atkritumi, kas ir lielāki par 10 centimetriem.
2. Kad atkritumi saskaitīti, papildu tiek uzņemts fotoattēls.
3. Peldvietas tīrības līmenis tiek noteikts saskaņā ar pievienoto tabulu.
4. Tiek aizpildīta vērtējuma veikšanas veidlapa, fiksējot mērījuma veikšanas laiku un apstākļus.

Mazie atkritumi

1. Pēc vizuālā izvērtējuma pludmales netīrākajā vietā (vai vietā ar augstāko noslodzi, piemēram, pie centrālās ieejas) tiek noteikta 1 m^2 platība, kurā tiek uzskaitīti visi atkritumi, kas mazāki par 10 centimetriem.
2. Kad atkritumi saskaitīti, papildu tiek uzņemts fotoattēls.
3. Peldvietas tīrības līmenis tiek noteikts saskaņā ar pievienoto tabulu
4. Tiek aizpildīta vērtējuma veikšanas veidlapa, fiksējot mērījuma veikšanas laiku un apstākļus.

A+ sistēmas peldvietas tīrības noteikšanas kategorijas

Atkritumu vienību skaits sektorā	Peldvietas tīrības kategorija
0	A+: “Ļoti tīra”
1-3	A: “Tīra”
4-10	B: “Vidēji tīra”
11-25	C: “Netīra”
>25	D: “Ļoti netīra”

Pielikums F

Vadlīnijas publisko pasākumu norisei Zilā Karoga peldvietās

Zilā Karoga peldvietās nav aizliegts rīkot liela mēroga publiskos pasākumus, jo tā ir arī iespēja pašvaldībai popularizēt paveikto un destināciju kopumā, kā arī vides mērķus un programmu kopumā. Tomēr jāņem vērā, ka pasākuma norise nedrīkst apdraudēt Zilā Karoga kritēriju un standartu izpildi.

Lēmums par pasākuma norisi peldvietā ir pilnībā pašvaldības un/vai pludmales apsaimniekotāja pārziņā, atbilstoši vietējiem vai nacionālā līmeņa normatīvajiem aktiem. Ja pašvaldībai vai apsaimniekotājam ir bažas par pasākuma norises ietekmi uz iespējām nodrošināt Zilā Karoga programmas kritēriju ieviešanu, ieteicams laikus sazināties ar nacionālo koordināciju labākā risinājuma rašanai.

Pasākumos ar lielu apmeklētāju skaitu pludmales infrastruktūra un apsaimniekošanas režīms jāorganizē atbilstoši plānotajai noslodzei, nepieciešamības gadījumā piesaistot papildu darbiniekus peldvietas sakopšanai, izvietojot papildu tualetes un īstenojot citus uzlabojumus uz pasākuma norises laiku.

Ja pasākums norisinās dienas laikā, ieteicams ar zonējuma palīdzību nodalīt peldēšanās sektoru, lai peldvieta joprojām būtu pieejama un izmantojama apmeklētājiem.

Uz jebkura pasākuma norisi Zilā Karoga peldvietā attiecināma prasība skrupulozi ievērot visas vides aizsardzības, higiēnas un drošības prasības, kas attiecīgajā valstī ir spēkā.

Par jebkuriem Zilā Karoga peldvietā paredzētiem liela mēroga publiskiem pasākumiem laicīgi jātiek informētai vietējai sabiedrībai. To var izdarīt, gan izvietojot peldvietā attiecīgo informāciju par pasākuma norisi, gan sniedzot nepieciešamo informāciju vietējos masu medijos vai publicējot to pašvaldības un/vai peldvietas apsaimniekotāja tīmekļa vietnēs.

Pēc pasākuma norises jānodrošina pilnīga peldvietas uzkopšana un sagatavošana parastajam peldvietas funkcionēšanas režīmam.

Apsverama doma ir organizatoriem par pasākumu norisi Zilā Karoga peldvietās noteikt papildu maksu, kas pēc tam novirzāma peldvietas un tuvējo teritoriju uzlabošanas pasākumiem.